

B
2374

411 B 237A

Melli

mt

I u t t u s s i d ,

P a l w e = P ä i w i p ä l e

*mt
mt
mt*

säetu.

L a r t o M a = N a h w a

henge parrandamisses kofko kirjotetu

*Anmaa, Jan. Kir
To Sai kelle*

ninf

*mt
mt*

trükkitu wäljä antu.

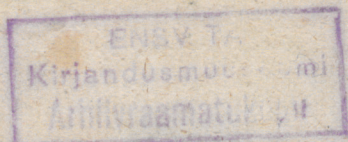

Melli 1779

Trükkitu Tallina Linan Undwersi Kirjuga.

1779

Se Ramat Om
Pöflowitzse K
Fakker Tamme

45071

Esimätsel palwe-päiwäl ajastaja süßen.

Armas Onnisteggija Jesus Kristus! anna hääd meeld nink mõttid, tämbäst kallist pühhä, sündlikko wisi pääl, wasta wõtta, nink sedda se süßen tallitada, mes pattusikäändmisses, henge parrandamisses, nink ususamises häste wois kërda minnä. Kela ärrä, armas Issand! säräst kallist pühhä weel eddispäide ni kurraste wasta wõtta, kui temmä, seni ajani, mitmest innimissist om wasta woetus sanu. Awwita paljo ennämbäste, särätsel kallil-päiwäl, omma henge pöhröe päle häste mõtlema, nink omma ello-käüki nida tah: hele pannema, et meije sedda kif, mes, temmä mon, sinno hä mele nink tahtmisses perrä weel ei olle, ikkes ennämb ja ennämbäste mahha jättäme, nink henda söämest parrandame; et meije wimäte pühhide nink ärräwällituide mannu saasse, ja iggawetse ello süsse tullesse. Anna sis sinno söuna nink temmä juttust häste kuulda, nink kif nida söämette wõtta, kui meil meije henge luggu, se läbbi, dige hääs nink õnsalikkus wois minnä. Anna, nink awwita sedda kallis Issand! sinno sure heldusse perräst, amen!

Arma ristünnimisse!

Se tämbäne pühhä om seperräst säetu, et eggäüts omma tee pääl, kumba temmä seni ajani, ilma pääl, om käünu, peap saisma jämä, nink peap perrä-

perrämötlemä, kas se ka se dige taiwa-tee om, kumba temmä kōnnip, ehk ei olle; kas temmä teo Jssanda teo, ehk kurrati nink kurja lihha teo omma; kas temmä usk üts dige usk, ehk pohhas ennege üts kolu nink kōlbmata usk om? Se kallis pūhhā, minno arma! om jalle seperräst säetu, et eggäüts, kā henda lōwōap, pōrgo-tee pāäl, ollewat, se tee pāält peap ümbrekāändmä; et jalle eggäüts, kā henda lōwōap pattatset ollewat, omme pattu peap andis pallemä, henda neist, pūhhā Waimo abbiga, peap parrandama, nink dige ussu läbbi, omma kalli Onnisteggija sisse, peap pūüdma diges nink önsas sada. Se päle, arma welle! om se kallis pūhhā tāmbā säetu. Es ne sis nüüd kif sure assa olle, kumma perräst se kallis päiw tāmbā säetu om; nink es se sis ka wāega waja olle, seddā kallist päiwā hāste wasta wōtta? Sest arwage ennege essi arrā, arma welle! kas sis üts sōamelik henge-hool eggäüttel inimissel se fige suremb, nink fige kallimb hool ei peä ollema? Ent mis, se man, ommete ennāmbāste weel, wōis waja olla, hool kanda, kui seddā, et eggäüts se dige taiwa-tee pāäl saas kāmā, pattust hāste saas arrāpohhastetus nink arrāparrandetus, ja digen ussun hāste pūhhendetus sama? Kui keäke särāste asju päle weel ei olle möttelnu: sis ei olle temmä ka weel sugguke omma henge eest digede hool kanda. Et nüüd rahwas särāste henge asju päle saasse mötlemä, felle om se tāmbāne pūhhā säetu. Läktem sis neid asju ennāmbāste weel kaema, kumma päle meije, sel kallil pūhhāl, peāme mötlemä. Pallegem, et Jssand meile, omma pūhhā Waimoga, abbin olles. Pallegem seddā pūhhā Jssa meije palwega!

Meije Jssa, kā ic.

Ne sōnna, kumma nüüd peäwa sama arrāselleteretus omma ülleskirjotetu

Luk. 15, 11-24.

Ent Jesus üttel: üttel inimissel olli kats poiga. Nink se noremb neist üttel Essā wasta: Essā, anna mulle seddā ossa hāäst, mes mulle tullev. Nink temmä jaggas neise seddā hāäd: nink ei mitte kawwa perräst seddā aiga, sis kogaus se noremb poig kif kōkko, nink läts arrā kawwelle male: nink saäl pillas temmä omma hāäd arrā, wallato kōmbel ellen. Ent kui temmä kif olli arrāprasnū, sis tulli kōwōa nālg sesamma ma sisse: nink temmääl naksi puduma. Nink temmä läts nink heit henda ütse sesamma ma kōddaniko mannu: nink se lähhāt teddā omma nurime päle, zēko hoitma. Nink temmä pūis omma

omma kōtto tāütā rabbaga, mes zea sōwā: nink keäke es anna talle. Ent kui temmä jalle henne mannu tulli, sis ättel temmä: mittus päiwileisi om minno Essā, kummil leibā wiljält om, ent minna lä nāl-jän hukka. Minna tahha tousta nink omma Essā mannu minnä, nink tahha temmä wasta üttelda: Essā! minna olle pattu tennu, taiwa wasta, nink sinno een. Nink minna ei olle ennāmb ni ausa, et minna sinno pojās peä kutsutama: te minno kui ütse ommist päiwileisist. Nink temmä tōssi ülles, nink tulli omma Essā mannu. Ent kui temmä weel kawwen arrā olli, sis näggi teddā temmä Essā, nink temmääl olli teddā halle, nink temmä joost nink satte temmä kala ümbre nink and temmäle suud. Ent se poig üttel temmä wasta: Essā, minna olle pattu tennu taiwa wasta nink sinno een, nink ei olle ennāmb ni ausa, et minna sinno pojās peä kutsutama. Ent se Essā üttel omme sullaste wasta: toge tennā fige pōrembat särki, nink pandke temmä sälgā, nink andke sōrmust temmä kae külge, nink kangi jalga. Nink toge sōdetu wassikat, nink tapke arrā: nink sōgem nink olgem rōdmisa. Sest sesinane minno poig olli kolu, nink om ellāwas sanu: nink temmä olli arrāataddonu, nink om löitu. Nink nemmä naksiwa rōdmisa ollema.

Arma ristümmimisse!

Särätse kulutamissēga, kui teil parhilla om sanu ette loetus, tahhap Jesus, meije Onnisteggija, arrātāhhendata, ni hāste ütse julge pattatse hukkatust; kui ka ütse pattukahhitseja pattatse ümbrekāändāst, nink temmä armo-samust Jummalā man. Se kif nüüd peap teile, minno arma! neide jutruste sissen, kumma sin, neide neljä palwe-päiwī päle säetu omma, kumma meil ajastaja sissen tulleva, arrāselleteretus sama. Sesinatšen jutrusten peap nüüd jutrustetus sama, mārāne ütse julge nink pottuskāändmata pattatse suggu nink temmä henge hukkatust om. Sest se päle sinnis fige eddimāle möttelda, kui henge eest digede tahhetas hool kanda; sest et üts pattane weel ei wōtta pattust ümbrekāändā, seni kawwa kui temmä weel ei mötle, kui sinu temmä omma ja muide pattuskāändmatuide pattatsoe hukkatust om. Saage sis

Ütte julge nink pattustkäändmata pattatse päle.

Pandke tähhele!

I. Kuitao üts julge nink pattustkäändmata pattane, ommast digest nink armsast Essäst taiwan, om ärräessinu.

II. Märäne ütte julge pattatse meel nink temmä ello-käük, se ilma pääl, om.

III. Märäne Issanda piddäminne om, ütte julge nink pattustkäändmata pattatse wasta.

Issand awwitago fik nida tähhele pannema, kui temmä häste wois sädämette nakkata, nink fik julge nink pattustkäändmatuid pattatid wois üllesärratada. Temmä awwitago seddä omma sure heldusse perräst amen!

I. Lük.

Pandke, arma welle! eesmält tähhele, kuitao üts julge nink pattustkäändmata pattane, ommast digest nink armsast Essäst taiwan, om ärräessinu, nink kuitao temmä dtse kui ilma Jummalata, ilma pääl, elläp. Se päle tähhele henda Dünnisteggija, kui temmä ütles: üttele innimissel olli kats poiga, nink se noremb neist üttele Essä wasta: anna mulle seddä ossa hääst, mes mulle tullep. Nink temmä jaggas neile seddä hääd. Nink — sis koggus se noremb poig fik kofko, nink läts ärrä kawwele male. Särätse kulutamissega, minno arma! tahhap Dünnisteggija digede ni paljo ütelda: et, dtse kui se poig sün omma Essä mahhajätu: nida omma ka fik pattustkäändmata pattatse omma Essä taiwan mahha jätu; nink dtse kui se poig sün kawwele male lännu: nida elläwa ka särätse pattatse, omma dige nink armsa Essä mant ärrä, nink essiwa ka, Jummal parrako! weel ikkes kawwemballe temmä mant ärrä. Se nüid
saap,

saap, kui mönne pattatse Jummalat kohhalt ärräsalgwa, nink ei üttele üttele Jummalat ollewat. Sest, ehk kül jo lomusse teust nättä om, et töttelikkult üts Jummal nink loja om; sest et müido ka ütsef lood-asti es olles: sis ei olle se ommete särätse innimiste meleperräst, et üts Jummal peap ollema, kummal nemmä peäwa wölgö ollema, omma ello nink omma teggemisse perräst, arwo anda. Seperräst salgwa nemmä ennämbide Jummalat kohhalt ärrä, nink ei üttele, tedda kummele ollewat. Ent kas nüid särätse innimisse, dtse kui ilma Jummalata, ilma pääl, ei ellä? Kas nemmä töttelikkult dige kurjaste omma taiwalikko Essä mant ei olle ärräessinau nink ärrätagganu? Mönne jalle ei salga kül kohhalt ärrä, Jummalat ollewat; ent nemmä elläwa ommete ka, dtse kui ilma Jummalata, ilma pääl; sest et nemmä Jummalat päle ei mötle, tedda ei pelgä, tedda ei armasta, ei ka temmä sömna perräst müddäke ei hofi. Seperräst, ehk nemmä tedda ka kül omme hüuldega üllestunnistawa: sis salgwa nemmä tedda ommete, omme teggodega, ärrä. Ehk nemmä ka kül sömuga henda üttelewa Jummalat armastawat; sis wishastawa nemmä tedda ommete, omma kurja elloga, ärrä. Ehk neil ka kül usk keele pääl saissap: sis ei olle neil ommete söämen müud müddäke, kui suur umbusk, nink mönnikönd om weel päleke, neide piddamisse, selge wäär-nink häbbe-usk. Ent es müid jalle töissi kül olle, et särätse innimisse ilma pääl dtse kui ilma Jummalata omma? Es nemmä kurjaste se mant ärrä omma essiwa, ka neid om lonu, ka neid ülles-peap, neid kigege ehhitap nink ärrätäüdap, ja seperräst ka neide dige nink kige armsamb Essä om? Nink jo ennämb aiga pattatse, särätse waise pdhwe sisse, mahhajäwa: jo ennämbaste sawa nemmä, omma essitusse sissen, kummetus, nink jo kawwemballe nemmä ikkes weel, omma taiwalikko Essä mant, ka ärrä-essiwa. Ent oh! seddä hukkatust, kui üts innimenne ommast Jummalast nink digest Essäst om ärräessinu. Es se sis ma pääl ka halle luggu olle, kui üts läts omme wannambide mant ärrä saap, nink wöran töttussen imbreesip, ja kigist asjust pudust kannatap? Kas sel pojäl, kummai Dünnisteggija, Ewangeliumi sissen, kulutap, ka wäega kirsas luggu kätte es tulle, kui temmä, omma essa mant, wöralle male, olli lännu? Kas talle wimäte suur kabhitseminne, se ülle, päle es tulle, et temmä Essä mant olli ärrälännu, kui temmä, perräst, näggi, missuggust suurt kahjo temmä hemele, omma ärräessitamissiga, olli temmu? Nink nätsse! säräne luggu om kigil pattustkäändmatuille pattatsele. Nemmä omma, omma dige Essä mant, ka neile ommete fik andnu, nink kumma käest nemmä ka weel eddispärde fik peäwa sama, ärräessinu. Nemmä omma sis dtse kui kurja latse, kumma omme wannambid suggule ei armasta; sest et nemmä neide mant ärräpaggewa, nink armastusse eest, neide
wasta

wqsta suurt pahhandust teggewa. Nemmä omma jälle dtse kui tennämata latse; kumma se hä päle suggufe ei mdtle, kumba wannamba neile omma näütü, kui nemmä neide üllespidamisse, nink neide toidusse eest omma hoold kandnu, ja neide kassimisse perräst paljo waiwa, d nink päiwä, omma nännu. Nemmä omma jälle dtse kui rummala latse, kumma omma essä majast wäljä läwä, nink wdran paigan umbreeffiwa; kumma omme lihhalikko wannambide tödd ärrä-pölgwa, nink wdra tödd teggewa; kumma ka, wdran paigan, alwa palgaga lepwa, nink essä warrandust ja temmä perrändust mahha jätwa. Särätse, minno arma! omma fik pattustkäändmata pattatse, kumma perräst sis ka Jssand jo Ef. 1, 2. kaibas nink üttel: miina olle latfi ülleskaswatanu nink üllendanu; ent nemmä omma minnust ärrätagganu. Ent es sis temmäst neide kurri pölw ja kohhalt neide suur huffatus, nättä kül jo olle? Siski näüs weel paljo kurjembide neide pölw wäljä, kui digede se päle mdteldas, kummast nemmä se läbbi ilma omma; sest et nemmä omma taiwalikko Essä mant omma ärrä-essinu, ja temmä ommete fige hä ändide andja, nink fige dnfusse dige latte om. Sest kas woip särätssille ka dige rōdm sōāmen olla, kumma se dige rōmo-latte mant omma ärrälānnu? Patustkäändmatuille pattatssille om kül neide lihhalik nink ilmit rōdm, lihha lusti perrä ellāden, nink julgeste figesuggust pattu teggeman. Ent kas särāne rōdm ka rōmo nimme wāārt wois olla? Kas särāst rōmo ennāmbide ei sūmi ikke nink temmä ülle leinada? Sest kas särāne lihhalik nink patlik rōdm ka kauges pūssip? Kas temmäst ka wimate hundamine nink itmine wäljä ei tulle? Nink kas ei ka pattatse ütškōrd pōrgun, seddā lihhalikko rōmo, kumba nemmä ma pāāl omma tagga ajanu, är-rāwandma, nink himmustama, et nemmä, ello eāl, särätsest rōmust ollesse ilma jānu? Dige rōdm om, kui sōāmen rahho tunnus, se polest, kumb ihho nink henge üttelisse woip huffatussele ärrāanda; rahho Zummala wišha nink nuhtlusse; rahho surma nink pōrgohawwa eest. Dige rōdm jälle om, kui sōāmen tunuisus om, et keāke om Zummala man armo sanu, et temmä temmä lats om, nink seperräst ka temmä issalikun holekandmissen nink hoidmissen el-lāp; et fik temmä aša, ni ummelikkult kui nemmä ka iggawel wäljä näütwā, tālle ommete fik wimate kōrda läwā, ja temmä se taiwa riik ütškōrd iggawet-seš perrändusses saap jāma. Sest minno arma! tulley ütš dige rōdm. Ent särätsest rōmust, särätsest rahhust, julgussest nink lotussest omma fik pattust-käändmata pattatse dige ilma. Sest dtse kui nemmä Zummatast ommaš Jssast ärrā omma: nida omma nemmä ka Dnisteggijast ärrā. Ent kuis woip sis ka pattustkäändmatuille pattatssille sōāmen rahho olla, kui nemmä Dnisteggija mant ärrā omma, kā ommete se dige rahho Würst om? Kuis woip nei-

Zummala

Zummala man arm, nink temmä neist hä meel olla; kui seddā ommete mi-läbbi ei sa, kui Dnisteggija läbbi? Kuis woip pattustkäändmatuille pattatssille julgus nink lotus olla Zummala nink ka se tullesatse ilma wasta; kui neil Zes-sussest Kristussest ja temmä kalli ärrāteenmisses üttele offa ei olle; sest et nemmä temmäst ärrā omma? Ent kuis neil sis ka ütš dige rōdm woip sōāmen olla? Es nemmä sis pohhas huffan olle, omma ärrāessitamissega se dige nink armsa Essä, ja se kalli lunnastaja nink Dnisteggija Zesusse Kristusse mant? Neil ei olle jo, ei rahho, ei ka rōmo, sōāmen. Neist ei olle jo Zummatal nink D-nisteggijal hä meel üttele. Nemmä käuwa jo pohhas pōrgo nink huffatusse teed, ja ello-nink dnfusse-teest ei tijā nemmä jo muddāke. Nemmä omma jo pohhas rummala, sōggeda, tiggeda, pūhhendamata nink seperräst ka dnistama innimisse. Es sis neide huffatus wāega suur olle? Ddttelikkult om se ni. Ent neide huffatust saap weel selgembide nättä, kui, töiffelt, neide ello, se ilma pāāl, tāhhele pantas.

II. Tūf.

Pandke, arma ristiinnimisse! sis töiffelt tāhhele, mārāne üttele julge nink pattustkäändmata pattatse meel nink ello-kāük om. Nink kui teije nättä sade, et neide meel dige kurri, nink neide ello-kāük kōhhalt särāne om, kui temmä neile ei woi tullulik olla: sis moiste ärrā, kui wāega ärrāhuffotetu neide pölw om; ni sure, ni rikka ehk auša ka mōnne neist, se ilma pāāl, woisse olla, ja ni rōdmāste nink torredaste ka mōnne neist, sūm ilman, woisse ellāda. Pat-tustkäändmatuide pattatse kurja nink tiggeda ello-kāüki päle tāhhendap D-nisteggija, kui temmä Ewangeliumin, nida üttele: nink ei mitte kawwa, perräst seddā aiga sis kōggus se noremb poig fik kōkko, nink lāis är-rā kawwelle male. Nink sāl pillas temmä omma hāād ärrā, wallato kōmbel ellāden. Se poig elli, wdran paigan, henne omma lusti nink tahtnisse perrā. Omma essa temmä ennāmb es pelgā; kumma temmä temmä mant ärrā olli, ehk ka dige seperräst essä mant ärrā olli lānnu, et tālle teddā waja es olles hābbeneda nink pelgāda. Temmä elli sis, omman paigan, ilma peljota, nink teggi fik wal-latust, mes ennege iggawel ütš wallato inniminne, kā keddāke ei pelgā, ei ka hābbene, om tennu. Särätse moistukōnnega minno arma! tabhap Zesus meije Dnisteggija pattustkäändmatuide pattatsside tiggedust nink Zummala wallato ollemist, ja kurja piddamist, figen neide ellun, ärrātāhhendada. Ees-mālt tāhhendap Dnisteggija se päle, et pattustkäändmata pattatse ennege

B

Zummala

Jummala andide nink temmä häteggemiste raiskaja omma. Seperräst ütley temmä, et se poig omma hääd, mes essä tälle olli andnu, ärräpillanu. Särästse omma nüüd ka kii Jummala wallato innimisse. Nemmä omma Jummala andide raiskaja nink hullkaja. Omme ihholikko luliikmissi pandwa nemmä ennege üllekohhto teggemisse riistas; konna nemmä neidega ni häste Jssanda, kui ka lähhembra wasta üllekohhut teggewa. Sest, se eest, et nemmä omma kelega Jssandat, omma suurt häteggijat, peässe kirma nink tennäma; sis teotawa nemmä ennege teddä temmäga ärrä. Se eest, et nemmä omma kelega peässe kōnnelema, mes lähhemballe hä om; sis pahhaudawa nemmä ennege lähhembat omma häbbemata nalja nink mu kurja juttuga; sis wandwa nemmä ennege teddä, nink wihhastawa teddä ennege omma kelepemisse nink wōlsmissi, temmä wasta, wäega ärrä. Se eest, et neide kae peässe hääd tōdd teggema; sis omma nemmä neil ennege särästse riista, kumma läbbi nemmä paljo kurja nink üllekohhut teggewa. Nink nida ei prukti nemmä suggute omme luliikmissi Jssanda meleperräst; nink ei olle nemmä seperräst ka mu middäke kui Jummala andide ärräraiskaja. Seddä omma ne Jummala wallato innimisse ka waimolikko andide polest. Sest omma meeld nemmä müido ei prukti, kui kurjaste. Jssandat, omma Jummalat nink Onnisteggija piddiwa nemmä kii omma mele nink moistussiega tundma; ent se eest salgwa nemmä ennege teddä ärrä, nink mötlewa ennege omma melega seperrä, kuitas neil wois assa sada, omma Jummalat ärräherä, temmä sädust nink sonna tühjas tetta, nink Onnisteggijat ja temmä kallist ärräteemmist ärräpōlge. Neide himmo ja tahtminne peäs jälle Jssanda pole tōstetu ollema; ent se eest powa nemmä kohhalt ilma kullen, kige omma himmo nink tahtmissiga. Omme ello-wäe peässe kii särästse innimisse ka Jssanda tō päle pannema, et nemmä temmä wina mäe, se om temmä tenistusse sissen teddä ütinda orjasse; ent se eest sawa ennege tōssett neide ello-päiwä pattun nink ülleastmissen, ja särästsen wihhan Jssanda wasta kullutetus, et neid mitte kui Jssanda sullassid; enge kui wainlaisid Jssanda wasta woip arwata. Müile innimistille peäs neist ka hääd abbi sama; konna kii innimisse ütš tōisse luliikmissi omma, kumma tōine tōist peäwa awwitama; ent se eest omma nemmä saggedaste mu innimiste kurja tiusaja, nink kahjo-ja üllekohhto-teggija neide wasta. Es sis, minno arma! pattustkäändmatuide pattoste ello-käuf kurri kii olle? Es nemmä sel pojat saarnatse olle, kō omma essä mahha jät, ilma temmäta nink ilma temmä päle mötlemata, nink ilma temmä pelgämata, wōran paigan, elli, ja temmä hääd, kumb digede essä hä olli, ärräpillas, nink omma ello-päiwä ülleastmissen nink lihhalikko himmu täutmissen ärrähukkotas? Seperräst ehk meije neid pattustkäändmatuid pattassid

pattassid seperrä arwame, mes nemmä Jummala nink Onnisteggija wasta omma; ehk ka seperrä, mes nemmä henne essi, nink ka mu innimiste wasta omma; sis om itkes neide ello-käuf hukkan. Sest Jummala nink Onnisteggija wasta ei olle nemmä-jo muud middäke, kui sure pattatse, selge wastapanneja, sōnnakuulmata, tennämata nink kurjateggija innimisse. Henne wasta ei woi pattustkäändmatuid innimissi jälle müido mitte arwata, kui henne essi wainlaisid; konna nemmä ennege, omma tiggeda ello läbbi, omma pōlwe, ni häste sensinatzen ilman, kui ka sääl, tōissen ilman, ärrähukkotawa. Mu rahwa wasta, omma pattustkäändmata pattatse nisammute asiata, ehk kohhalt kahjolikko innimisse; konna neid ei woi usku, neide päle ei woi loota, nink ka neide abbist hendä, paljo, ei sa rōmustada; sest et nemmä ei olle tōttelikko, enge karwala; ei mitte armolikko, enge armota. Ent, minno arma! kas ütš säräne luggu tōtteste ütš suur hukkatus ei olle? Kas sis särästse melega pattustkäändmata pattatse iggawel Jummala een middäke ka kōlbawa? Kas neide kurri ello-käuf neil ka iggawel woip tullulik olla? Kas neil, temmä man, ka rōdm nink rahho sōamen woip elläda? Kas neil, sääl tōissen ilman, middäke mu, kui hundaminne nink ikminne temmäst ka saap tullemä? Kas sis se aig, sääl tōissen ilman, ei sa ütš poimo-aig ollema, kummal eggäüts saap poimama, mes temmä siin om kōlwau? Ent mes hääd woip se sääl sada poimama, kō siin selge kurja om kōlwau? Es sis Jssand kii pattustkäändmatuid seddämaid kurräle kaele sa säädma? Es temmä neile suurt häbbe sa teggema, kige Englide nink ärräwällituide een, kui temmä kii neide kurje tekku saap arwaldama? Kas ta neid, neide dige nimme piddi, ei sa heikama nink neide wasta ütšema: tagganee ärrä minust teije kurja teggija! se iggawetse tulle sisse, kumb kurratille nink temmä englille om walmistetu? Es sis neil temmäst suur kahjo sa ollema, et nemmä, ma pääl, pattustkäändmata omma ollu, nink ello-aiga pattun ja ülleastmissen kurjaste omma kullutanu? Oh! et kii pattustkäändmata pattatse seddä omma hukkatus selgede tunnessi. Ah! et kii innimisse särästse waise nink kurja pōlwe päle mötlesse, kumb kigille pattustkäändmatuille pattatšille nüüd jo om, nink neil sääl, tōissen ilman, ütšlōrd tuhhat lōrd ennāmb weel saap päle tullemä.

III. Tūt.

Pandke nüüd, arma welle! ka weel kolmandalt tōshese, märäne Jssanda piddāminne om ütš julge nink pattustkäändmata pattatse wasta. Kaegem,

se man, se essä päle, kumma poig tedda kurjaste mahha jät, nink essä hääd kurjaste ärräpillas. Käl ep nri e seddä woime arwata, et se essä seddä kurja last söämeliikkult käl om mannisenu, et temmä teddä ei peä mahha jätmä nink omma hääd kurjaste ärrähukkama. Ent kui se poig essä sönna nink mannisust es kule: sis es kela ka teddä käl essä minnemast; ent, ilma sure kurbastusseta, es woi temmä, temmä minnekit, ommete ka mitte tähhele panna. Nida, minno arma! teep ka se tawanne Issa kigille pattustkäändmatuille pattatfillei Temmä mannisep neid, omma sönna sissen, et nemmä, temmä mant, ei peä ärräpaggema, nink et kil, kumma jo temmä mant ärräpaggenu, temmä pole peäwa umbrekäändma. Temmä annap pattatfille, mitma wisi pääl, omma heldust tuita nink maitsa, selle et pattatse mötlesse, kui hä se neidega, temmä man, wois olla. Ent kui inimisse Issanda, omma dige essä mant, ommete ärräpaggema, ehk ka is päle temmä mant mahha jäwä; ni paljo, nink ni söämeliikkult kui temmä neid ka henne mannu hälitsep: sis ei kela Issand neid ka mitte wäggisi, minnemast; ei tömba temmä neid ka mitte, juuste piddi, henne mannu. Ent hä meel ei woi Issandal temmäst ka mitte olla, kui temmä omma lojus teddä kurjaste mahhajättäp, nink Dümisteggiä ei woi henda ka nitte römustada, kur uts säräne, kumba temmä, omma lippe kannatamisse, werre nink surmaga hennele kalliste ostnu om, seperräst ommete ei holi, temmä sisse sugute ei ussu, ja, tühta ilma hä perräst, seddä kallist nink iggawest düsust, kumba Dümisteggiä temmöle saatnu, ärräpöllep. Säräne, minno arma! om Issanda piddamime julge nink pattustkäändmatuide pattatfide wasta. Nida hälitsep Issand kil ininissi, et kil temmä mannu woisse jäwä; ehk kui mönne temmä mant jo omma ärräpaggenu, temmä pole jälle woisse umbrekäändä. Se pole hälitsep Issand ininissi, eesmält, omma sönna läbbi, kui temmä neile se sissen lassep kulutada, et neil temmä man iggawel ei peä pudus ollema; enge et temmä neile ütte iggawest ello, nink se sissen ütte iggawest awustust ja ütte iggawest römustust tahhap anda. Zummal annap rahwale tedä, et temmä, neide önsassamisses, kohhalt, omma ainust sündinu poiga om ärräändnu, et ininistille kil dige täwweikkult, temmä läbbi, saas walmistetust. Seddä kil kulutap nüüd Issand, omman sönnan, selle et kil ininisse mötlesse, kui suur hool Issandal ininiste önsusse eest om, nink kui suur sis ka temmä arm neide wasta peäp ollema; et ennege, teäke temmä mant es wois ärräpaggema; enge et eggäüts wois möttelda, et temmäal kunneke ei woi parremb olla, kui Issanda man. Nink ötse kui ommete paljo ininissi temmäst ärrätaggema: nida ei jättä ka Issand iggawel mahha, pattatfille omman sönnan nida, dige kui Jer. 3, 12, om illestirjotetu, heikada: känä taggasi, siina ärrä-

ärrätagganu Israel; sis ei peä minno palge, wihhan, teije wasta ollema. Sest minna olle hallelit, ütlep Issand, nink ei tahha iggawes wihhatfes jädä. Nink nida ei hälitse Issand ärräejimud ennege, omma sönna läbbi, henne mannu; enge, tödisselt, ka muido kigesuggutse hä teggemistega; kumma pühä Pawel se päle täshendap Rom. 2, 4. ütelden: es sinna tija Issanda heldust sinno pattustkäändmisse pole ajawat? Ent kui nüüd pattatse kige perräst ei holi nink ommete Issandast mahha jäwä: sis ei wötta ka Issand neid mitte wäggisi henne mannu tömbada; enge temmä annap seddä perrä, et pattatse temmäst mahhajäwä; olgo käl, et temmäal temmäst üttele hä meel ei olle, kui nemmä temmäst, nink sest önsustest, mis temmä sissen om, mahha jäwä; ötse kui temmä ka iggawel mahha ei jättä, särästid ärrätagganu pattatfid illes weel, kigesuggutse wisi pääl, henne pole kutsu nink hälitseä. Sest, mes Issand pattatfille ka willitsusse polest päle panney, nink neid lassep waiwa nättä, se saap ka pohhas selle, et pattatse wöttasse illeswirgu nink henda pattust umbrekäändä. Sest, seddä ei süani mitte möttelda, et Issand mönne seperräst ennege nuhtlep; sest et temmäal kelleke waiwast ja wallust hä meel om. Kuis selle temmäst woip hä meel olla, ka essä arm om? Issandal olles käl ennamb hä meel sest, kui pattatse henda, temmä häteggemiste läbbi lassesse ärräparrandada. Ent kui se ei sa: sis teep Issand, ötse kui uts armas Essä teep, ka omma last, kige wisi pääl, püwäp ärräparrandada, nink laep neid ka karistusse läbbi pattust ärrähirmotada, ja pattustkäändmisse nink ello parrandamisse pole hälitseä. Se nüüd, minno arma! om Issanda piddamime julge nink pattustkäändmatuide pattatfide wasta.

Wötke sis nüüd, arma welle! häste möttelda ni häste pattustkäändmatuide pattatse hukkatusse, kui ka Issanda armolikko piddamisse päle, neide wasta. Kigeennambaste wötke illeswirgu, teije kil! kumma seni ajani dige julgede pattu sissen ollete ellänu. Teije ei tunne ennege omma hukkatust; ent temmä om töttelikkult waega suur. Teije arm pattu wasta pimmetap ennege teije meeld ärrä, et teije ei tija ei ka ussu, mes kurri juggu pat om, ja mis suur willitsus temmäle ütseörd tullep, ka julgeste pattu sissen saisma jääp. Teije suur arm lihhalikko ello wasta panney teid ennege usma, et teil säräse ello perräst middäke ei olle pelgäda. Ent teije sade hirmsaste ärräheitima, kui teije ütseörd ommete arwalikkult nättä sade, et juggu kohhalt tödissuggune om, kui teije nüüd arwate. Sest teil om tötteste, omma pattustkäändmata pöwwe perräst, hirmus paljo pelgäda. Sest tühti kil, kui teäke ärräsalgap,

et üts Jummal nink Jssand om, ká kíl iminissi, kige perrást, ütškörd omma kóhto järje ette kutsup nink neilt küssi, minkperrást nemmä teddá omma mahha kinnu; kunná temmä ommete neide loja nink kige üllemb Jssand om; nisam-
múte minkperrást nemmä temmä sönná ei olle kuulnu, temmä armo-nouwo
neide wasta omma árrápölgnu, temmä armsat Poiga Jesust Kristust árráheit-
nu, nink temmä kallist werd dtse kui jalguga söknu. Jo ennámib minno armo!
Keáke seddá kíl árráalgap: jo suremb om ennege temmä hukkatus. Sest fá-
ráne arwo-noudminne saap ommete Jssandast töttelikult sama, ehk teddá
mónni inniminne ussup, ehk ei ussu. Tühhi om ka jálle, kui kíl mönni pat-
tane Jummalat nink Önnisteggiját, ehk ka temmä sönná kóhhalt árrá ei salga;
ent seperrást ommete pattu sisse julgeste mahha jááp. Sest se ei pásse tullewat-
sest sundussest, ká ennege Jummalá sönná om teednu, ehk ka teddá kóhhalt kít-
nu; enge ká temmä perrá kigin om tennu. Önnisteggija ütley Matt. 7, 21.
selgede kíl: kíl ei sa mitte, kumma ütsewa Jssand! Jssand! taiwa rikkusse
sisse; enge ká teep minno Essá tahtmist, kumb taiwan om. Seperrást ei pásse
mu keáke tullewatsest sundussest, ei sa ka keáke taiwatte, kui se, ká kigest sá-
mest pattust umbrekánáp, nink Jssandat ja temmä sönná dige ussuga wasta
wóttap. Seperrást mis sis teist saap? teije pattustkándmata pattatse! Es
teije hukkatus ilma wastakónnelemata olle, ni kawwa kui teije hendá umbre ei
káná? Teije ollete jo se pólwe sissen ommast Jummalast nink armsast Essást árrá-
rássinu. Kas fáráne árráessitaminne teile ka woip há olla? Kenne pále es
teije niúd ommete moistate omma lotust panna, kui teije temmást ollete árrá-
paggenu, ká kíl kigin wallitsep, nink ká ütfinda ennege kíl jowwap anda nink
saata? Kas teije seperrást wimáte kóhhalt páhás nink allaste mahha ei já? Kas
teije lihhalik lust nink rödm, kumb teil pattust tullep, teil ka ütškörd mödá ei
lá? Kas kíl ilmlikko asja teil, teije káest, ütškörd árrá ei löppe, kui teije siist
ilmast árrálate? Kelt es teije sis jálle middáke arwate sada, kui teije ommete
temmást árráollete, ká kíl peáp andma, nink kummata iggawes kíl kóhhalt sa-
mata jááp? Ehk kes peáp teije eest pallesma nink teije eest saisma? Jesussest
sest digest eest-pallesast ollete jo ka árráessinu, nink teil-ei olle jo temmást ossa
ütteke, ni kawwa, kui teije pattu sisse julgeste mahha jáde. Teije elláte jo fá-
rársen pólwen ilma Jummalá nink ilma Önnisteggijata, nink ei olle teije jo
parrembas arwata suggute, kui árráessinu lambis, kumma ilma kárijusse, ilma
holekandja nink seperrást ka ilma toidusse nink ilma mu tarwistusseta omma.
Ent es sis, seddá wiist, teije pólw, teije pattatse! töttelikult hukkan olle?
Teije ollete jo ilma lotusse, ilma julgusse, ilma rdmo nink ilma rahhota. Sest,
kuis woip teil ütš dige lotus olla, kui teil ei olle ütteke diget lotusse pohja?

Kuis

Kuis woip teil ütš dige rödm olla, kui teije sest digest rdmo-láttest ollete árrá-
essinu? Kuis woip teil ütš dige rahho nink julgus olla, kui teije waino nink
wastapannemisse sissen omma Jssandat wasta elláte? Kuis woite teije pálwussen
kindmä olla. Kui teil teije súddá üllestunnistap, et teije omma Jssandat rasse-
daste ollete árráwihastanu? Kuis woite ommete surma wasta julge olla, kui
teije ommete ei kólba dnstaste árrákoolda; ehk mis julgus woip teil ommete kóh-
to-páiwá wasta olla, kui teije ei kólba Jssanda een saista? Mis abbi es teil
ommete teije kúrijast nink tiggedast ello-káukist wimáte woip olla, kui teddá
ommete muido ei woi arwata, kui ütte kúria majapiddamist, ehk alwa kúlw-
mist póllo páál? Sest kas teije kíl Jummalá andid kúrijaste ei tallita? Kas teije
omme ihholi ko lullikmisti se pále ei panna, kumma tarwis nemmä teile ommete
ei olle antu? Kas teije omma ihholikko háád árrá ei ráiska, kui teije seddá lih-
halikkun himmun ennege kullutate? Kas teije omma meeld nink kíl henge wáe
kúrijaste ei pruki, kui teije neid ennámibide Jssanda teotamisses, kui temmä
kúrijaste ei pruki, kui teije neid ennámibide Jssanda teotamisses, kui temmä
nimme auidustamisses prukite? Mes sis Jssand ütškörd fáráste kúrie maja pid-
dáidega saap teggema? Es temmä neilt kíl saap árráwótmá, nink neid kígist
dige ilma játmá? Es teije sis, o pattatse! wimáte dige waises mahha jáde?
Sest mis saak es teil wimáte woip olla loota, ehk mis háád es teije ütškörd
woite poimada, kui teije selget kúria enaige ollete kúlwnu? Töttelikult om
teije háddá nink hukkatus wáega suur, o teije pattustkándmata pattatse!
Temmá om suremb, kui teije seddá eále woite möttelda nink ussu. Nink teije
ei holi temmä perrást? Teije essite weel ikkes julgembide, omma taiwalikko
Essá, nink omma káli Önnisteggija mant, árrá? Teije teete ikkes pále ennámib
ja ennámib pattu, nink kóggute hennele, se wisiga, ka ikkes surembat wihha-
warra, wihha-páiwá pále, kótko? Kas sis teije iggawel ei nakka, omma
káli henge pále hallestama? Kas temmä sis ilmarmota peáp hukka minnema?
Kaenge! mis hallelit meel teije Jssandalle, teije nink teije henge wasta, om;
ehk teije kíl teddá kúrijaste nink rassedaste árráwihastate. Móttege! kui kan-
natalikkult Jssand teijega seni ajani om kannatanu. Kuulge! kui armsaste
temmä teid omman sönnan ikkes weel kutsup. Pandke ommete táhhele mis-
sugguste háteggemistega temmä teid henne pole háltsep! Usüge kindmáte, et
ka kíl temmä káristus se pole ütfinda kánáp, et teije saasse pattust umbrekáná-
tus! Nink milles sis Jssand ni sáám likkult himmuistap, et teije umbrekánáste?
Kas temmä sis ka hennele se man middáke otsip? Ei otsi temmä hennele tötte-
likkult middáke; kunná tálle middáke waja ei olle. Teije dnstust, o patta se!
teije abbi nink tullu temmä ennege otsip. Teid tahhap Jssand hámelega üttest
iggawet

igg wetsest hukkatustest päästä. Teil tahhap temmä hämelega, henne man, ütte iggawest dnust, ütte ülleülolikko suurt amustusit nink rdmustust kätte saata. Nink seddä ei tahha teije, teije pattustkäändmata pattatse! wasta wotta? Oh! ikge omma rummalust dige halledaste, nink rühke dige usinaste, ommaest essitustest umbrekäändä, nink hendä selle ärräanda, kâ jummalawalla-tuid diges teep. Kul wöttap temmä teid nüüd weel wasta. Kul temmä teile nüüd weel kil audis annap, kui teil ennege se meel om, eddispäide kil wasta-pannemist temmä ja temmä sönna wasta mahha jättä, nink temmäle ütfinda elläda, nink teddä orjada. Oh! ärgelaste seddä kallist armo-aiga tühjalt mdda minna. Issand andko teile sis diget meeld, läbbi pühhä Waino, temmä nimme kittusses, nink teije henge lunnastusses amen!

Teissel palwe = päiwäl ajastaja sissen.

Armas Onnisteggijä Jesus Kristus! lasse ka nüüd sinno sönna ni wägge-wäste meije söämette nakkada, et paljo, kumma seni ajani weel pattu unnen olnu, saasse ülleüwürguna nink omma henge päle saasse mötlemä. Kes teed, o Issand! kui kawiwa kelleke se aig weel püssip, et tälle se armo-us weel wallal om? Kes teed, kui pea sinno hääl, ütte ja töisse perräst, kuulda ei sat rajo seddä puud mahha! milles temmä seddä maad hukkap? Ah! sis om jo säräne iniminne hukkan iggawes. Awwita sis, armas Issand! et kil pat-tatse aigfaste se päle mötlesse, omma pattu tee pääl äkkitselt saisma jäässe, nink dige pattustkäändmisse nink henge päästmisse eest, sinno läbbi, o kallis On-nisteggija! hoold kannasse. Awwita seddä ka nüüd sel tunnil, sinno sure hel-dusse perräst, lige henge wasta, amen!

Arma ristinnimisse!

Otte kui meije Onnisteggijä Jesus Kristus olli ilma sisse tulnu, otéma nink dnas teggema kil, mes ärräkaddonu om: nida om temmääl temmäst ka ikkes suur hä meel olnu, kui särätse, kumma, seni ajani, otse kui ärräkaddo-nu lamba olnu, temmä mannu tulkiwa nink temmä käest henge dnistust otsiwa. Särätse olliwa nüüd, Kristusse ajal, ne müütnikko, kummist Luk. 15, 1. om üllekirjotetu, et nemma hullani Jesusse mannu tulnu, teddä kuulma. Meije Onnisteggijä Jesus Kristus om neid ka eggäkbrod hä melega wasta wotnu nink neidega umbrekäünü; ehk kül temmä wainlasse, ne Warisecri nink kirjatundja, se wasta nürriwenu, nink teddä seperräst teotanu; kumma nemmä ütlesnu: nätsse inimist! kâ müütniko nink pattatseide söbber om. Se rahwa man, minno arma! om nüüd wäega wäart perränouda, mes se onmete olnu, minl läbbi nemmä, ni hullani, Jesusse mannu käünü, nink temmä juttust niug-gutse hä melega kuulnu? Se om nüüd digede se läbbi olnu; sest et ne müit-niko olliwa murrelikkus lännu, et nemmä ni paljo pattu, henne kala päle, olliwa kokko koggonu. Sest nemmä olliwa Jani se ristja suust jo kuulnu, et se aig olli kätte tulnu, kui kil, kumma, seni ajani, olliwa pattun ellänu, pattust piddiwa umbrekäändmä; sest et taiwa riik olli löhhükesse tulnu. Sed-

däsamma olli ka jälle Jesus meije Dnisteggija neile juttustanu. Dink päle se, kui meije Dnisteggija oppus selge armo-oppus olli; konna temmä nida ennege juttust, et eggäüts, ka henda figist pattust temmä pole kånäp, temmä läbbi peap armo nink pattu andisandmist sama: sis olli sesamma Jesusse oppus neile ni wäega armsas lännu, et nenmä hullani temmä mannu rühfsiwa, temmä juttust kuulma nink tenmä läest abbi sama. Dink nida, arma welle! peap se weel eggäütte pattatsega tullemä, ka ei peä wimate iggawes hukka minnema. Di murrelikko, kui ne müütniko omme pattu perräst omma olnu; ni murrelikkus peap ka weel eggäüts pattane sama. Nida kui ne müütniko hennele, henge polest, abbi otönu: nida peap eggäüts pattane ka nakkama särätse abbi eest hoold kandma, ja se wasta seddä holetust mahha jätmä, kumman temmä, se ni ajani, om ellänu. Sest ne ennege löwawa armo, kumma seddä säamest otöwa; ent kumma seddä otömata jätmä, ne jäwä temmäst ka ilma. Läktem sis arma ristiinnimisse! seddä asja selgembide weel kaema, nink pandke tähhele, kuis fige eedimält, ütte pattatsega, se luggu peap tullemä, kui temmä peap täwewelikkult umbreäntus, parrandetus, pühhändetus nink dige ussu läbbi önnistetüs sama? Issand olgo meije abbi-mees, nink jahhatago essi meid fige tötte sisse! Meije palleme teddä seperräst pühhä Issä meije palwega.

Meije Issä, ka ic.

Ne sönnä, kumma nüüd peäwa sama ärräsfelletetus omma üleskirjotetu

Luk. 15, 14-19.

Ent kui temmä (se ärräköddonu poig) kif olli ärräprasnü, sis tulli löwowa nälg sesamma ma sisse: nink temmä nässi puduma. Dink temmä läts nink heit henda ütte sesamma ma löddaniko mannu: nink se lähhät teddä omma nurme päle zikko hoitma. Dink temmä püüs omma fötto täntä rabbaga, mes zea söwä: nink keäke es anna tälle. Ent kui temmä jälle henne mannu tulli, sis üttel temmä: mittus päiwileisi om minno Essäl, kummit leibä wiljält om, ent minna lä nähän hukka. Minna tahha tousta nink omma Essä mannu minnä. Dink tahha temmä wasta üteldä, Essä! minna olle wattu tennu taiwa wasta, nink sinno een. Dink minna ei olle erämb ni awsa, et minna sinno pojäs peä kutsutania: te minno kui ütte ömmist päiwilissist.

Arma

Arma ristiinnimisse!

Neide kirja sönnu perrä peap teile nüüd sama ärräsfelletetus

Märäne ütte pattatse luggu om, ka üleswirguma nakkap?

Pandke kats tükki tähhele!

I. Seddä luggu essi, mes ütte pattatse man peap nättä ollema, ka üleswirguma nakkap

II. Dink läbbi säräne luggu üttel pattatsele saap?

I. Luf.

Siin tulley, minno arma! eesmäst tähhele panna, märäne se luggu digede om, kumb ütte pattatse man peap nättä ollema, ka üleswirguma nakkap. Seddä peäme se poja man oppa, kumma tämbätfen Evangeliumin juttustetas. Minnewal palwe = päiwäl om juttustetu, et se poig, fige ömmaga, ömmast essäl, om ärrälännu nink dige kurjaste wöran paigan, ellänu; konna temmä, ilmötlemata kif omma hääd ärräprasnü, omma terwust sijasömmisen, sijasömmisen, portussen ja mu sesuggutse wallatusse ajamissen nink lihhalikko himmo säitmissen ärräriknu, omma awwo ärräteotanu, omma essä kurjaste ärräwihhastanu, ja ka paljo müid innimissi omma tiggeda elloga ärräpahhandanu; nida et wimate ka temmä pöhw dige armetus olli samu, ni häste ihho, kui ka henge polest. Neide sönnu siffen müüd, kumma tämbä peäwa sama ärräsfelletetus, om jälle luggeda, kuitas se poig, kui temmä jo kif olli ärräprasnü nink temmäle löwowa nälg olli kätte tulnu, sis ömmete jälle parrembide nakkanu mötlemä. Sest kui tal ni kitsas luggu jo olli tulnu, et temmä ka zikku piddi hoidma, ja ömmete ka se man tälle ni löwowa nälg kätte tulli, et temmä henda hä melega ziggade toitoga olles toitnu, olles tälle seddä ni rohkeste olnu, kui waja olli: sis üttel temmä essi henne man: minno essäl om jo

C 2

paljo

paljo päiwilissi, kummil toidust kül om. Milles minna sis siin näliäga hukka lä? Minna tahha nakkada omma eßä mannu taggasi minnema, omme pattu temmä een üllestunnistada nink tedda pallelda, et temmä minno jälle wasta wõttas nink minno kui utte ommit päiwälissi peäs; sest se minna ennamb wäärt ei olle, et temmä minno weel, kui omma last, peap piddama; kumma minna tedda ülli rassedaße olle ärrawihhastann. Staage arma welle! särätse mõtte päle sai se poig ommete wimäte, kui temmä olli nättä ja tutta kül samu, kui rummalaste nink kurraste temmä olli temnu; sest et temmä, se hä põhwe eest, mes temmä omma eßä man olli oluu, hennese suurt willitsust olli walmistannu. Nida temmä ommete jälle toot eßä mannu taggasi minna nink temmä tenisusse sisse jada. Se moistukõnne nüüd minno arma! näütap meile selgede, kuis utte pattatsega wimäte ommete se luggu peap tullemä, kui temmä ei peä iggawes hukka minnema. Temmä peap ka ütsefõrd se pörgo tee pääl, kumba temmä, seni ajani, om kääma, saisma jäma nink mõttemä, mis temmä ommete mois wimäte sada, kui temmä nida ikkes eodesi läap; mis ello temmäle wimäte mois tulla, saäl tõssen ilman, ehk mis pall temmäle saäl mois sada, kui temmä iggawes ei löppeta kurja teggema, ja hääd ei nalka ettewõtma. Nink sis om se utte pattatsega wäega hä, kui temmäga jo luggu nida tullep, et temmä nakkap pelgäma, et se ello, kumba temmä, seni ajani, pattun nink Jummalä sadusse ülleastmissen om ellänu, tälle wimäte ei tahha kõrda minna; enge tälle ütsefõrd sures kahjus nink üttes iggawes hukkatuses tahhap tulla. Wäega hä se om, kui ütse pattane nakkap pelgäma, et temmä, ello löppetussen, ka lige ihholikko õnne löppetus sis üttele kätte tullep, ja et temmä, surma tunnu, et sa rõõm ollema; enge suur murre nink kurbastus; kumma tälle ei woi lotus olla, saäl tõssen ilman, õnsas sada. Hä jälle om, kui ütse pattane nakkap pelgäma, et temmä, kui temmä pattustkäändmata jaaß, wiimisel kohto päiwäl ei sa Jhanda hääl kael ollema; enge et temmä kurrate kaele saap säetus sama, ja et kui mu sawa wasta wõetus sama tawä sisse, temmä pörgutte saap sama tougatus. Särätse mõtte, minno arma! omma üttele pattustkäändmata pattatsele dige parras. Sest pattu pall ei olle jo muud middäke, kui Jummalä wihha nink nuhtlus, surm nink pörgo haud. Es sis üttele pattatsele ka aßä kül olle, omma patilko ello perräst, kif pelgäda nink murrelikkus minna? Es temmä se tõsse ilma perräst peä pelgäma; kumma temmä jo sensuatsen ilman, kumb se dige walmistamisse aig om, se tõsse ilma wasta, kif walmistamist om mahha jätuu? Es temmä peä pelgäma; kumma jo pühhä kirri Idom. 2, 9. heitap; oht nink hädda ille lige ummisse henge, ka kurja teep? Es temmä peä pelgäma kui jälle kirri tunnistap, et kif, kumma pattust umbre ei känd,

känd, sinna sawa, kun hundamine, ikimime nink hammaste karrifeminne om, kun neide waggel ärrä ei kole, ja neide tulli ärrä ei kistu; enge neide wallo-suits illes lä iggawes iggaweses aßas? Es jälle pattatsele aßä kül olle, murrelikkus minna ja kohhalt ärräheiti; kumma jo ommete hirmsambat middäke ei woi olla, kui to om, kui ütse loom omma lojat ärräpõllep, ütse waggel se ligefõrgemä wasta tessep, ütse tühhi allamb se tawä nink ma kumminga wasta panne, ja sedda pattu teggemissega ärrawihhastap, ka ütse sõnnaga ihho nink henge üttele woip ärrätappa? Es jälle ka seperräst üttele pattatsele dige parras om teinada, se mannikusse perrä, kui pühhä Jakob 4, 9. heitap; olge kurba nink leinake nink ifge. Teije naar mingo izmisses nink teije rõõm mingo murre; sest et ütse pattustkäändmata pattane ommete ligekawemb inimimime om; kumma temmä ni wäega temmämata se wasta om, ka omma ello temmä eest om jätuu nink omma kallist werd temmä eest om ärräwõllannu; kumma temmä ka lige rummalamb inimimime om, sest et temmä üttele kallist õnnistust ille kae ärräheidäp, ja se man sel pojäl Ewangeliimil säarnane om, ka sedda hääd-ello, eßä man, mahha jät, nink eßä henda ütse särätse ello sisse ärräand, kun temmä wimäte ka ziggade toitoga henda püis toita nink ütsepidada? Teije näste sis arma welle! et pelgäminne nink ärräheitimime, murretamime nink leinamime pattatsele dige parras om; kumma neide hukkatust nüüd jo ni wäega suur om, ja neide pöw saäl tõssen ilman, kui nommä umbre ei känd, dige hukkan saap ollema. Nink säräne murretamime nink leinamime ei peä sis neist ka suggule mahha jäma; sest et temmä neile wäega hä nink tullust om. Seperräst kirjut ka ennemuste pühhä Pawel Korintileisse rahwale, et temmä sedda ei kahhitse, et temmä sedda rahwast ütse ramatõga olli kurbas temnu; sest et se kurbastus olli rahwale hä oluu; kumma nemmä ollüwa pattustkäändmisesse samu kurbastetus. Nida, minno arma! om se ligille pattatsele hä, kui neile jo luggu nida tullep, et nemmä omma pöwwe päle nakkawa mõtlemä, ehk kohhalt temmä perräst jo nakkawa murretamä nink leinamä. Nink se saap ka eggäutte pattatse man, ka üllestõrguma nakkap. Sest temmä ei lä engege omma kurja henge-pöwwe päle mõtlemä; enge temmä nakkap ka äkkiselt pattu-tee pääl saisma jäma. Ja temmä heitip digede ärrä ille se sure hukkatusse, kumma sisse temmä om saddanu. Ah! üttele temmä, kohhes olle minna ommete johtonu? Kui kawwette es minna ommete? omma loja nink dige eßä mant, olle ärräessinu? Kui suures minna nüüd dige awalikust näe, et minno hädda nink hukkatust om? Ilma Jummalä, ilma õnnitõggija, ilma arms nink rahwata! Ah! kas se mulle hädda kül ei olle? Säräne kurri piddamime, kui minna seni ajani Jhanda ille olle ärräwõllannu; säräne wastapanemime Jhanda sadusse waja;

särane põlgminne temma sõna nink kalli tootusse wasta! Ah! kas se mulle suur süüd ei olle? O! kui rasedaste es ommete nüüd se süüd mo litsup! Kui hirmolikkult es mulle ommete nüüd se sure Jummalah wiha nink nuhtlus wälja näütap! O! ikge, ikge silmi-lätte! ikge päle holkosast! O! et pudus tullep kätte, pattu ilma kigest wäest. O! et kees mo silmi-lättest, ka üts idggi wälja tõttest. Kaege, arma welle! särane heitiminne, särane murretaminne nink leinaminne, se om digede ütte säratse pattatse luggu, ka jo ülleswirguma nakkap. Nink kui nüüd ütte pattatsega nida luggu tullep: sis woip se ka sada et üts särane täwewelikkult saap umbrekääntus, parrandetus ja ka kige henge hä nink õnnegä riiklikkult õnnistetus. Sest ni kawwa kui üts pattane weel pattu perräst holeta om; sis koggup temma ka ennege pattu ikkes ennämb ja ennämbaste hennete kaasa päle, nink temma põlw lät, päiwast päiwani, ikkes kurembas weel. Ent kohhalt tõisse tullep temma, kui üts pattane jo nakkap murrelikkus minnema; sest sis kõlbap temma jo se päle, et pühhä Wain woip temma sissen omma tõdd tallitada nink temma henge ärräparrandada. Seperräst lakkem nüüd tõisselt kaema, mes sinna waja om, kui se kii ütte pattatse man peap sama.

II. Tül.

Siin tullep oppi, mis läbbi digede se luggu, ütte pattatse man, saap, et temma omma patlikko ello perräst nakkap murretama, nink parrembat henge põlwe nakkap hinnustama. Sedda aja summis selle häste oppi, et eggäüts pattane, sedda kii, sure hõlega saas tähhele pannema, mes tedda temma pattu unnest woip üllesajada; ehk et temma ei lä se wasta pannema, kui Jssand tedda, ütte aja läbbi, wõttap Jummalikkult nink talluikkult ärräkurbastada. Sest se johhup paljo ilma pääl, et Jssand kii pürowap, mitma wisi pääl, pattoisid üllesärratada nink parrembide wõttida päle sata; ent nemmä ei panne tähhele, et Jssanda kassi neid ülleswirjotap; ei mõtle nemmä ka mitte, miniperräst neil se ehk se, siin ehk sääl johhup nink saap. Se luggu om ikkes weel ilma pääl, mes Promete Jeremia aigun olli, ka Jer. 5, 3. ütles: sinna kii pessat neid; ent nemmä ei panne sedda tähhele. Seperräst last ka se pühhä Jummal Jes. 1, 5. pattatse wasta heitadan: mis teid ennämb peap pesmä, kui teije ommete ennege, ikkes ennämb ja ennämbaste, ärräessite? Seperräst opke, arma welle! häste, mis, ja määrane se kii om, kumma läbbi ütte pattane woip sada pattu unnest ülleswirjotetus. Wandke sedda jälle se posa man tähhele,

tähhele, kummaast Ewangeliumin juttustetas, et temma ommete ka wimate omman ülleswirjotetus, nink ommast ärräessitamissest umbrekääntus. Se poig sai wimate sure hädda nink pudusse sisse. Temma hä nink warrandus olli ärräprassitu. Temma awu olli ärräteotetu. Temma rõdm nink rõmolik ilma ello olli otsan. Keake es holi ennämb temma perräst; es olle ka kelleke temmaast ennämb hä meel. Suur nälg waiwas tedda wäega, nink ni paljo, kui temma ka piuis. heyda ebbesi awwitada; sis es jorwa temma henda ommete ennämb toita nink üllespidada. Se nüüd pand tedda perrä mõtlema. Temma mõtel nüüd, kui wäega kurjaste temma olli tennu, kui temma kii omma hääd olli ärrähuksanu, nink omma põlwe kohhalt olli ärrärifnu. Temma kahhiks sedda nüüd kii. Kige ennämbaste kahhiks temma sedda tagga, et temma olli omma essä mant ärrälannu nink ei ennege sest hääst ellust, mes temmal essä man olli olnu nink weel olles woinu olla, ilma jänu; enge ka omma armsat essä ni wäega olli ärräpahhandanu, et temma nüüd ennämb sugguke temma armo wäärt es olle. Sedda temma nüüd ik, nink es woi nüüd omma rummalust, omma tiggedust nink ärräessitamist müüda mitte, kui pahha melega tähhele panna. Kui nüüd weel üts pattane omma hädda nida tutta saap, kui se poig siin omma tutta sai; sis saap temma ka kii temma perräst nida murrelikkus minnema, kui se sel pojale johto; nink temma saap nisamina häste hennete abbi otsma, kui sesamma poig sedda hemiele ots. Kii nüüd, miuno arma! mes sedda woip awwitada, et üttele pattatse temma suur hukatus awwalikkus saap, se kii kõlbap ka se päle, üttele pattatse üllesärratada nink tedda temma patlikko ello perräst murrelikkus teggema, ja ka tedda pannema, parremba põlwe perrä hinnustama. Siin tullep, ülle kige mu, se kallis Jummalah sõna tähhele panna, kumb tõtse kui üts suur wassar om, kumb pae-kirwe woip ärräpõrrotada; ehk tõtse kui üts kätte terräga mõdd; kumb seperrä mes Ebr. 4, 12. om ülleswirjotetu ellaw nink wäkkew om, ja läbbi lät, seni kui temma lahutap henge nink waimo, ka sassis nink luud, nink om mõrtide nink süddame sündja. Jummalah sõna kulutap innimistille ni häste sedda, et Jummal om neide loja, üllespidaja, kaitseja nink kige andide andja ja kige üllemb häteggija; kui ka sedda, et kii innimisse Jummalah allamba omma, kumma Jummalalle orjust nink sõnakuulmist wõlgo omma. Jummalah sõna kulutap, mes Jummal tahhap, et innimisse peäwa teggema, ehk mahha jätmä. Temma kulutap ka, et Jummal innimissi wäega kalliste, omma Poja werre läbbi, hennete om ärräostnu, et nemmä eddispäide temma ruikin, temma al peäwa elläma nink tedda orjama iggawetsen digussen, waggaussen nink õnnissen. Jummalah sõna kulutap jälle, et ka pattust umbrekääntap, se siin ma pääl nink sääl

taiwan iggawes wäega dn̄sas peap sama; kumma Jssand tedda, kui omma last, tahhap piddada nink tedda wimate figega tahhap ehhitada nink ärrätäüträ. Ent Jummalä sõnna kulutap ka jälle, et Jssand peid, kumma pattustkäändmata jäwä ütseförd tahhap omma kōhto-järje ette säada, nink neile waino nink wi-hä, ohto nink häddä tahhap kätte massa. Kui nüüd ütse pattane seddä kil häte tãhhele pannep, kuis es peäs temmäle temmä suur häddä dige arwalikkult silmi sisse paistma? Kas se sis häddä kül ei olle, kui ütse inimmine, omma Jum-mala een, muud ei olle middäke, kui ütse tennämata, wasta panneja, nink sõnna kuulmata alw inimmine, kumma Jummalalle sugguke ei woi hä meel olla? Sest kas se ka üttele inimissel hä om, kui temmä ei olle Jummalä man armo; enge temmä, temmä wi-hä al, saissap? Kas se jälle häddä kül ei olle, kui ütse inimist, temmä unibussu perräst, Dnisteggija ärräteenminne sug-guke ei arwita; enge temmä weel surmast, kurratist nink pōrgust päsmata om? Wimate kas se sis häddä kül ei olle, kui üttele pattatsel taiwa-rōmüst nink aurustussel üttele ossa ei olle; kumma temmä weel ei olle Kristusse läbbi Jummalä lastes sanu; enge temmä ennege ütse hirmolik ootminne om, sest tullitust Jummalä wi-häst, kumb wastapannejid saap ärräneelmä? Ent säräne om üttele pattustkäändmata pattatsel häddä tōtteste; dtse kui eggäüts pattane seddä selgede kül woip pühhäst kirjast ärränättä. Sest kui ütse säräne üttelest häddäst ei tija, ehk seddä ei ussu: sis om se pohhas se läbbi ennege, et temmä Jummalä sõnna tãhhele ei panne, ehk temmä kulutamist ei wōtta usku. Ent jo ennämbäste saap ütseförd ütse pattane omma sure häddä ülle ärräheitimä, kui se temmäle dige arwalikkult saap nättä sama; ja temmä sest hääst dn̄nest en-nämb ei sa middäke tundma, kumma mõnni pattane, omman pattu unnen, nüüd weel sonnip. Seperräst om se wäega hä, kui nüüd sel ajal ütse pattane Jummalä sõnna kulutamist häste tãhhele pannep, nink temmäst oppip, omma häddä tundma nink temmä eest ärräheitima. Selle lassep ka Jssand omma sõnna ni rohkeste kulutada. Selle juttustap temmä omman sõnna ni selgeste, mes dn̄sus pattustkäändjalle pattatselle peap sama, et inimisse särätse dn̄susse perrä nakkasse waidsema. Selle Jssand ka jälle kuiutap, mes willitšus pattust-käändmatuille peap tullema; et kil pattustkäändmata pattatsel nakkasse tundma, neil, ni kawwa, kui nemmä ümbre ei kãnä, häddä kül ollewat, neil seperräst ka wäega tarwis tullewat, ümbrekäändä, nink nida figest henge häddäst nink hukkatussel pãsseda. Siski ei püwä Jssand seddä ütseinda, omma sõnna läbbi talkitada; enge ka muudo, ni häste omma hälitsemisse, kui ka omma kar-rištamisse läbbi. Ne sõnna omma tijo perräst kül, kui pühhä Pawel Rom. 2, 4. heikap: es sinna tyä Jummalä heldust sinno pattustkäändmisse pole ajawat? Sest,

Sest,

Sest, se mes ma pääl ni paljo nättä om, et Jssand mõnne kurje inimissi, muide eest, figesuggutse ihholikko dn̄nistussiga dn̄nistap, nink neile terwust annap, kui se wasta mõnni wagga tōbbine ja häddälinne om, nink omma häddä man mõnnikförd suurt wallo kannatap; kui jälle mõnni kurri inimimine siin nink sääl sure ihmlikko warrandussiga om ärrätäüderu, ja ka, ilma pääl, sure auwo pääl elläp; kui se wasta mõnni usklik nink wagga, suren pudussen nink waisussen, suren allandussen nink maddalussen, suren häddän nink wil-litussen ello-eäl peap ellämä: se om pohhas selle, et särätse inimisse saasse hälitsetus sama, omma andja nink häteggija päle mõtlema, henda, omma temmoandmata piddamisset, temmä wasta, häbbenema, ja seddä mahhajatmä; ent et nemmä se wasta seddä jälle ka saasse nakkama armastama nink temmä wasta hääd teggema, ka neid enne, ilma neide ärrätennisseta nink tōdtä, om armastanu nink neide wasta paljo hääd om tennu. Wäega hä se nüüd ka om, kui pattatsel säräst Jssanda häteggemist tãhhele pannema, omma kurja pidda-mist, särätse sure häteggija wasta, dtse kui neil se suur Jummal om, ikwa, nink henda temmäst ümbrekäändmä. Ent kui ommete mõnne pattatsel seddä ei wōtta tetta: sis johhup se ka tul, et Jssand, omma wirsaga, kurje inimissi nakkap karrištama nink neil wallo saatma, selle et nemmä henda ommete seddä wiit, pattu unnest, lassesse ülleswirjotada. Nink kui wäega hä ütse rist nink willitšus se päle ka tōttelekkult om, seddä woime dige selgede se poja man nättä, kumma Ewangeliumin kulutetas. Sest se poig es sa parrembide mõttide päle enne kui temmä ihmlikkult hääst olli ilma jãnu nink sure willitšusse sisse sanu. Sis nakkas temmä weel perrä mõtlema, omma kurja, tiggeda ello kahhitsema nink parremba põlwe perrä himmuštama. Nink nida woip se ka weel eggäüt-tele tulla, dtse kui temmä ka se sure Jummalä tahtminne om, et eggäüts pat-tane, häddän ja willitšussen, omme pattu päle peap mõtlema, nink usma, et Jssanda kōssi teddä ligutap; selle et temmä saas ülleswirguma nink kaema, missuggutse tee pääl temmä kōnnip, ja kōhhe se tee, kumba temmä kōnnip, teddä wimate sadap; et temmä aigsaste weel wois ümbrekäändä, nink se tee päle sada, kumma pääl temmä middäke iggawel ei olle pelgäda. Dn̄ais om nüüd se inimimine, ka Jssanda armolikko tahtmist, kui temmä teddä karrištap, wottap tãhhele panna, nink henda temmä figewäggewä kãe alla häw allanda-ma. Teie kulete sis miano arma! nink läbbi se woip sada, et ütse pattane, pattu unnest, woip sada üllesärrätetus, nink parrembide mõttide päle juhha-tetus. Siski ei olle se ommete ka weel kil, kumma läbbi se woip sada; enge se woip weel fige läbbi sada, kumma üttele pattatsel Jssanda se sure Jummalä surus, temmä auw nink aurustus; temmä suur woimus nink wallitšus, temmä

kange digus nink sundus, temmá suur wihha nink nuhtlus awwalikkus saap. Sest se kíl woip útte pattatset ajada, omme pattu perrást, kummaga temmá seddá suurt, seddá pühhá, seddá wággewát nink wihhatset Zummalat árrá-wihhastap, pelgáda; kumma se suur Ziffand, se taiwa ja ma kunningas, kumba kíl Engli kórgesse kítwá nink awustawa, seddá ei woi tagga otsmata játtá, kui úts waggel, díse kui inniminne om, ei hábbene, temmá pühhá nimme, kurja teggodega, teotada nink temmá suurt auwo árráfallata. Ah! kui kíl pattatse seddá mötlesse, kes se om, kumma sónna nemmá árrápdlgwa, nink kumma wasta nemmá hendá pannewa, kuis iggawel úts ainus neist, útte sümá pilgmist weel wois mahha játtá, hendá ommast patikkust ellust umbrekáanda, nink omma ello parrandada?

Se perrást kíl teije pattustkäädmata pattatse! wirgoge útskórd digede ülles, nink nakkage mötlemá, mes teije henge rahhule wois tawis tulla. Kuis kawwa es teije ommete weel tahhate maggada, nink seddá kallist aiga, maggaden ehk kashhalt, kurjan tódn, túhjált nink kurjaste kullutada? Se aig nüüd om ommete kígil innimistille se tarwis antu, et nemmá hendá se siffen tulawatse aja wasta walmistasse. Se ello-aig minno arma! peap jo kígille úts sáráne aig ollema, kumma siffen nemmá seddá kúlwawa, mes nemmá útskórd iggawetse aja siffen tahhawa poimada. Ent kuis woip se tullewanne aig, saál tdiffen úman, teile há olla, kui teije hendá nüüd, sel ajal, se wasta sugguke ei walmista? Kuis teije se tullewatse ello pále kólbate, kui teije rojatses, lihhalikkus, pühhendamatas nink parrandamatas otsani mahha jáde? Pühhá kirri tunnistap jo selgede, et lihha nink werri ei woi mitte taiwa-rikkust perrándada. Pühhá Pawel tunnistap ka Ewefr. 5, 5. selgede ülles, et úttekel rojatsel, díse kui portja, wáarjummala-palleja, ahne nink kíl mu kurjateggija omma, ei sa útskórd ollema perrándust Kristusse nink Zummala rikkussen; enge et neide ossa saap ollema se mütki siffen, kumb tulle nink tórwaga pallap. Mis ródin woip teil ka útskórd ommete tulla, teije pattustkäädmata pattatse! kui teije ommete muud ei kúhwá middáke, kui mes kurri om, nink mes ka müido mitte, kui kurjaga woip sáda tassotus? Kuis teije woite loota, taiwa siffe sáda; kumma ommete pühhá kirri Jan Awwald. 22, 15. selgeste úttep: et wá-ján omma ne penni nink nótja nink portja nink ródwli nink wáarjummala orja-ja, nink kíl, kumma wallet armastawa nink reggewa. O! sis píidke parrem-bide, et teije siffe pássesse, ni kawwa kui teil weel aiga om, seddá tetta. Sest kes teed, kui kawwa káke teije seást weel elláp, sis om tal kíl iggawes móda. Nüüd, nüüd kui teije weel Ziffanda háald kulete, sis áryetallestige omme sáamid

nink

nink árgepandke omme kórwá kummi. Ni paljo, kui teid Zummala sennaga manuitetas: ni paljo píuwáp teid Ziffand unnest ülleswirjotada nink teid parrem-bide möttide pále saata. Mes teil Zummala sónna siffen Ziffanda surrust nink temmá surest awust nink awustussest kulutetas, se saap selle, et teije peáte hábbenema sárátse sure Zummala auwo, omme kurje teggodega, árráteotada. Mes teil jálle Zummala pühháussest, temmá digussest nink kangest sundussest kulutetas, se sünnip ka selle, et teije peáte pelgáma sárátse Ziffanda een pattu tetta, ká ni pühhá om, et temmá een pattatse sugguke ei woi sáita, nink ká, omma digusse perrást, ei woi pattatset nuhtlemata játtá. Mes teil jálle Zummala wallitusssest nink woimusssest, pühhán kirjan, kulutetas, se saap ka seperrást, et teije Ziffandalle ei peá wasta pannema; enge teddá kigin kuulma nink orjama. Ja kui pühhá kirri Ziffanda háteggemissi teije nink kige innimiste wasta kulutap; estárrálikkult seddá suurt háteggemist, kui se Ziffa taiwan, omma ainust súndinu Poiga, teije nink kige innimiste eest, om árráandnu: sis om se ka seperrást, et teije omma Ziffandat jálle peáte armastama, nink armo perrást temmá wasta kigest sáamest peáte píuidma, temmá mele perrást olla, nink temmá sónna háál meel kuulda. Mes Ziffand teid müido hálitsep nink teid omme andidega siin ilman dnnistap, se sünnip ka pohhas selle, et teije waino nink wihhastamist, omma háteggija wasta mahha játtasse, nink temmále ródin ja temmá há mele perrást ellásse. Ja mes teid Ziffand ka wahhest karristap, seddá teep temmá ka ennege seperrást, et teije temmá ja temmá kange sundusse pále mötlesse, nink pattu teggemist mahha játtasse. Oh! sis árgepandke ennám Ziffandalle wasta; sest et teid ommete Ziffand útsfinda teije omma tullu nink káswu perrást tahhap pattust árráparrandada; kumma teije müido taiwa-ródin nink awustusse pále ei kólbá. Sest teije ollete jo enne kuulnu, et útsik rojane taiwa siffe ei kólbá, nink et, ká lihha pále kúlwap, lihha páält ennege hukkatust saap roimama. Teije woite ka essi seddá árráarwata, o pattatse! sest kuis teid Ziffand útskórd, kui teije wimáte temmá mannu tullete, peap wasta wótma, kui teije siin ilman müud ei olle middáke olnu, kui sárátse wastapanneja nink tennámata innimisse Ziffanda wasta; kumma, kui kurja latse, omma essi mant árrápoggenu, teddá kurjaste árráwihhastanu, temmá háád, kumba temmá neile andnu, árráraiskanu, temmá nimme árráteotanu, nink kigin, kui wainlasse, temmá wasta tódn ja ka henne omma píidwe armetus árráriknu? Kas teid Ziffand, sárátse píidámisse perrást ka saap útskórd kítma? Ei sa temmá seddá tótteste! kas teil temmást sis wimáte suur kahjo ei sa tullemá? Sest kas teije, kui kurja latse, omma Essá armust iggawes ilma ei já? Es teije kui kurja majapiddaja, nink sónnakuulmata sullasse

sest armo-palgast, kumba Issand ommille orjajille om tootanu, ka koshhalt ilma jä? Arwage sis essi ärrä, koshhes teje kurri nink tigge ello, siin ilman, teil ommete woip kōsbada? Kes sis ka ütte silmä pilkmist ennāmb tahhap mõtelda, temmāst ümbrekāandā nink hendā parrandada? Teije ollete kuulnu jutussen, arma welle! mis lige eddimālt ütte pattatsega peāp sama, kui temmā ei peā iggawes hukka minnema. Argeolge se man mitte wasta panneja! ärgehäetage särātsid mõttid mitte ärrä, kui teije meel nakkap perrā mõtlema, mis teist, teije patlikko ello man, wimate wois sada. Argekeelke ommal sōāmel kurbastust, kui temmā pattu ülle nakkap leinama nink murrelikkus minnema. Sest särātsē mõtte, nink särāne kurbastus om Issandast nink temmā wainust. Nida peāp lige eddimālt teijega se luggu tulles, kui teije pōlw peāp parrembas minnema. Teije peāte enne hendā kurbastama, enne kui teije woite rōmustetus sada. Teije peāte enne ülle omma sure hukkatusse ärrāheitima, enne kui teije woite sōāmen rahho maitsa sada. Teije peāte hendā enne allandama, enne kui teid Issand woip üllendada. O! sis allandage hendā temmā ligewāggewa kae alla, et temmā teid üllendas ommal ajal. Lāhhūnege Jummalamaannu sis lāhhūnep temmā teije mannu. Pōshastage kāsī, pattatse! nink tekke sōāmid puhtas, kätte meelisse! olge kurba nink leinake nink ifge. Teije naar mingo ikmisses nink teije rōdm mingo mures. Allandage hendā Issandeen, sis saap temmā teid üllendama. Kuis kawwa peāp teil Issand weel, omman sōānan, ilmajata heikama? Kuis kawwa lassete hendā ilkes weel tūhjalt, temmā sure häteggemiste lābbi, temmā pole hālitseada? Kui paljo es temmā teid weel peāp pesmä, nink teije ei panne seddā tāhhele? Nakkage sis, o teije pattatse! ümbre pā mõtlema, enne kui Issand teid koshhalt mahha iāttap, nink pūhhā Waimo tō teije sōāmette ennāmb sugguke ei woi nakkata; sest et temmā ülli wāega jo om ärrākallestetu. Issand andko eggāüttele hāād meeld nink mõttid, et keāke ennāmb, sest ajast sani, se man es wois aiga wirwitada, mes temmā henge lunnastusses nink õnnistusses tarwis tullep. Seddā tekke Issand, omma sure heldusse perrāst amen.

Kolmandal palwe-päiwäl ajastaja sissen.

Senge karjus, Jesus Kristus! kō sinna ollet tulnu otšma nink õnsas tegema, mes ärrākaddonu om, kae armolikkult, kui paljo weel pōrgotee pāäl ümbre essiwa, nink anna heldeste, et nemmā sest teest ärrātullesse nink ello-tee pāle saasse. Tallita seddā ka siin, meije seān, ni wāggewāste ärrā, et keāke meist ennāmb pattustkāāndmata ei jä; enge meije kōk, sest ajast sani, se tee pāäl õnnisse, kumma pāäl meije, siin ma pāäl, nink saāl taiwan iggawes abbi nink armo, ello nink õnnistust idwōāne. Lasse sis meil, se pāle, sinno sōāna kulutamist ka niūd hāste kōrda minna, sinno sure heldusse perrāst, amen!

Arma ristünnimisse!

Pūhhā Paawli lābbi omma, tol ajal, paljo inimissi hukkatustest pāstetus, nink õnsusse sisse awwitetus sanu. Mitto ma, nink mitto linu sissen, olli paljo kōggodussid, kumma kōk, temmā lābbi, olliwa sanu üllēsāctus, nink kumman neid mitto sadda ehk mitto tuhhat olliwa, kumma hendā niūd, üttest õnsalikkust pōlwest, rōmustiwa. Kuis niūd pūhhā Pawel se man ommennu, seddā woip Ap. Teg. 20, 19. 20. luggeda, kun temmā essi nida rahwa wasta pajatap: teije tijāte — kuitas minna teije man olle olnu, nink olle Issandat orjanu, lige maddalussega nink paljo silmä wee nink siusatussega — kuitas minna middāke ei olle ärrāpetnu, mis tarbis om, et minna teile es olles kulutanu — nink olle tunnistanu Judalistle nink Kreekalistle kāāndmist Jummalama pole nink usku meije Issanda Jesusse Kristusse sisse. Meist sōānust, minno arma! om nātrā kōk, missuggutse sure hōlega, pūhhā Pawel rahwast eimemusse om tallitanu; kumma temmā paljo silmä wee nink kannatussega neide man om tōdd tennu, nink neid ni süddāmelikkult om oppetanu, et temmā ka ei olle middāke unnetanu neile kulutada, mes enne neide õnsassamisses iggawel om tarwis olnu. Meist sōānust, minno arma! om ka nātrā kōk, kui paljo es se massa, et iniminne ommast hukkatustest saap ärrāpāstetus nink õnsusse tee pāle saap juhaterus. Se man ei sinni middāke ärrāunnetada, inimissele kulutada, mes Jummalama nouwo polest se man sinniis tāhhele panna. Sest kui keāke nida ei te, et kōk se Jummalama nouwo temmā man saap ärrātāūderus,

ei woi temmä ka iggawel mitte pästetus nink önnistetüs sada. Mes nüüd Is-sonda nouw nink tahminne se innimisse polest om, kumba temmä omma armo sisse peap wõtma, seddä woip jälle neist önnust oppi, kui pühhä Pawel ütlep: nink olle tunnistanu, Judalislille nink Krekalislille, käändmist Jummalala pole nink usku meije Issanda, Jesusse Kristusse sisse. Seperräst om umbrekäändminne pattust Jummalala pole, nink usk meije Issanda nink Önnisteggijä Jesusse Kristusse sisse, se Issanda tahminne, kige neide perräst, kumma peäwa önsas sama. Kä nüüd se Issanda nouwo nink tahtnisse perrä ei kitta nink se perrä ei te, se ei sa ka mitte önsas. Läktem sis, arma welle! seddä Issanda nouwo nink tahtmist selgembide weel kaema, et meil temmäst ka es wois midäke ärräpedetus jäda, mes meije önsasamisses waja om. Issand olgo meil essi abbin. Meije paltime teddä seperräst pühhä Issä meije palwega.

Meije Issä, ka ic.

Ne sömna, kumma tämbä peäwä ärräseletetus sama omma üleskirjotetu

Luk. 15, 20, 21.

Nink temmä (se ärräkaddonu poig) tössi ülles, nink tulli omma Essä mannu. Ent kui temmä weel kawwen ärrä olli, sis näggi teddä temmä Essä, nink temmä olli teddä halle: nink temmä joost nink satte temmä kala umbre, nink and temmäle suud. Ent se poig üttel temmä wasta: Essä, minna olle pattu tennu taiwa wasta nink sinno een, nink ei olle ennämb ni ausa, et minna sinno pojaš peä kutsutama.

Ne sömna, minno arma! annawa selgede oppi, kuitas üts inniminne peap teggema, kui temmä himmo om, hukkatustest pässeda, nink henge polest önsas sada. Läktem sis seddä kaema, nink pandke tahhele!

Mes Issanda nouw nink tahtminne se man om, et pattatse önsas saasse?

Se om

I. Umbre-

I. Umbrekäändminne pattust, Jummalala pole.

II. Usk meije Issanda, Jesusse Kristusse sisse.

I. Lük.

Esmält tulley tahhele panna, kuitas eggäüts, ka iggawes tahhap önsas sada, pattust peap umbrekäändma, nink hendä Jummalalle peap ärräkäändma. Seddä, minno arma! tahhendap meije Önnisteggijä Ewangeliumin ärrä, kui temmä sest pojaš, ka ommaš ešäst olli ärrätagganu kuluat, et temma wimäte ommete omma ennetse patlikko ello mahhajätnu, nink omma ešä pole jälle umbrekäändnu; teddä allandlikkult pallemän, et temmä teddä armolikkult wois wasta wõtta, nink tälle, temmä pattu, andisanda. Nink se poig, ütlep Önnisteggijä, tössi ülles, nink tulli Essä mannu — nink üttel temmä wasta: Essä! minna olle pattu tennu taiwa wasta, nink sinno een, nink ei olle ennämb ni ausa, et minna sinno pojaš peä kutsutus sama. Särätse kuhutamissegä tahhap Önnisteggijä ni paljo tedä anda, et ötse kui se poig sin ommaš ešitustest umbrekäändnu nink omma ešä mannu taggasi tulnu: nida seddä ka fik pattatse ikkes weel peäwa teggema; sest et neil nuudo sugauke ei woi armo sada. Sest, olles sin se poig omman paigan, nink omma kurja ello sisse mahhajänu; sis es olles temmä ka iggawel nutte, ešä man, armo löidnu. Widdäge sis, arma welle! melen, et sest weel ei sa, kui üts pattane emnege mönnikörd nakkap mötlema, kas temmä ello-käük tälle ka wois hä olla; eš et temmä mönnikörd ka nakkap murretama, et ommete wimäte tälle temmä luggu ei tahha lördä minnä; kumma temmä ommete ei wötta ommaš tiggedast ellust nink kigist pattust täwweste umbrekäändä. Sest, nida om kül mönnille luggu, et neil ka kül mönnikörd meelde tulley, kuitas neil neide henge luggu ei tahha hä olla; ja et nemmä ka mönnikörd temmä perräst murrelikkus läwä; ent särätid möttid, nink säräst murret melega jälle ärrähäetawa, nink omme pattu sisse ommete ni perräst, kui enne mahha jäwä. Kumma innimisse luggu nüüd nida om, neist ei woi iggawel midäke sada. Ne sömna, kumma meije Önnisteggijä Nikodemusse wasta Jan. 3, 3. üttel: töttelikult, töttelikult minna üle sulle, kui keäke wastfest ei sünni; sis ei woi temmä Jummalala riki nättä, ne näütwä selgede kül, et üttel innimussel dige üts wastne luggu, mele ja mötte, huumo nink tahtnisse polest peap tullemä, kui temmä Jummalala rikin,

se

se om Onnisteggijä ossausen peap õnsas sama. Kuis sis temmäst middäke abbi woip olla, kui kii keäke mõnnikõrd omma henge luu perräst nakkap muretama; ent ommete hoold ei kanna, et temmä luggu bige wasties saas? Eest, se es olles ka weel kii, kui ennege keäke mõnnest awwalikkust, ehk särätsest pattust, kumbe temmä südda ni wäega ei himmusta, tahhas ümbrekäända, ja muud kii, kummiist lihha rasses pännep, lahkuda, ikkes weel tahhas armastada. Eest Issand tahhap inimisse koggona sõand, nink kii temmä ihho nink henge wäe. Issand tahhap, et üts inimine peap tootama nink ka allustama, teddä ütfinda ennege orjama; nink nuu kurrati ja pattu orjust koggone, nink kigest hengest mahha jätmä. Kä seddä ei tahha; enge arway seddä kõrda minnewat, kui temmä omma sõand poles teep, nink pool Jummalalle, ja pool jälle ilmaie ärräännap: se ärräloorko sugguke, hendä seddä wisi armo sawat. Särätse inimisse põlw jääw kii, Jummal parrako! bige waisies otsata mahha. Se perräst pandke, minno arma! häste tähhele, märäne ütte pattatse ümbrekäändminne digede peap ollema, kui temmäst Issandalle peap hä meel ollema, ja kui üts waine pattane, temmä man, peap õnsas sama. Temmä peap säräne digede ollema, et ütte pattatse meel ja südda pohjani ärräparrandetus saap, nida et temmä, sest ajast sani, sugguke ennämb pattu ei armasta, enge se kumbe perrä Jummal, nink Onnisteggijä ja ka kige hä pole hendä käänap, et temmä nüüd kigest hengest, kigest wäest nink jouwwust Issandat nink temmä tahtmist armastap, ja ka temmä perrä ütfinda, ikkes nink eggäl ajal tahhap tetta nink elläda. Säräst meeld minno arma! ei sa nüüd üttele pattatset muido mitte, kui läbbi pühhä Waimo tallitamisse; kä seddä ommete ka nuu assa läbbi ei tallita, kui läbbi pühhä sõnna nink pühhä sakramenti. Eest kui üts pattane Jummal sõnna nakkap häste sõamette wõtma, nink selgede temmäst oppip, märäne ütte pattusikäändmata pattatse häddä ja hullatus om, nink wõttap usku, et temmä omma põlw ka parremb ei olle: kuis es peäs temmä ülle omma kurja põlwe ärräheitima? Kui jälle üts pattane pühhäst kirjast digede oppip, kui wäega hä se neidega om, kumma Issanda perräst omma, ja kui tullulik se om, kui Issanda sõnna kuultas nink teddä orjatas; kuis es peäs temmä hendä hääl meel Issandalle ärräändma nink temmä mannu jämä? Tõttelikult! ni pea kui üts pattane pühhä Waimo walgustusse läbbi tutta saap, mis se om, et temmä omme pattu perräst se sure Jummal wihha al elläp, Onnisteggijä ossaussest nink temmä kallist õnnistussest ärrä om, ja kurrati wäen nink woimusfen saissap; kumman temmä muud ei olle loota, kui seddä wallo ja waiwa, kumb kurratille nink temmä engille om walmistetu: ni pea saap ka temmä meel kōhhalt wasties. Temmä nakkap hirmsaste ärräheitima. Nink kui tälle kōhhalt

kōhhalt, armo oppussest, Issanda suur heldus pattatse wasta filmi sisse pāstap; kui temmä oppip, kui ütteleldikkult se taiwanne Issa pattatse om armastanu; kumma temmä kōhhalt omma ainust sündinu Poiga neide eest om ärräändnu; kui temmä jälle mõtlep, mes Jummal Poig kige pattatse eest om kannatanu. kuitao temmä omma kallist ello neide eest om surma sisse ärräändnu, nink omma ilmaiuta werd om ärräwollanu, et ennege pattatse pattust, surmast, kurratist nink pōrgust pāstetus nink Jummal een biges nink õnsas saasse: sis sullap temmä sõa ärrä, nink temmä ikkep nink leinap, et temmä omma suurt häteggijat, omma kallist pāstjat nink õnnetojat, pattuteggemisega, om ärräwihhastanu. Temmä sõwawap, et temmä se kallist aig, kumma temmä pattuteggemissen ni kurjaste om kullutanu, wais taggast tulla, selle et temmä seddä nüüd parrembide, omma Issanda, hä mele perräst, wais elläda; sest et temmä nüüd se Issand ni armas nink kallist om. Temmä ei woi nüüd muido, kui haige melega, omme enniste pattu päle mõttelda; kumma temmä hennele neidega ni suurt kahjo om tennu. Temmä muretap seddä wäega, et temmä, pattu läbbi, nüüd ni alwas nink kõlbmatummas om lännu, et temmä nüüd sugguke ei kõlba, omme filmi Issanda pole ütlesõsta, ehk latselikko lotussega temmä mannu lähhünda. Temmä muretap wäega, et temmä säräne tennämata, sõnakuulmata kurri lats, omma taiwatse Ejsä wasta, om olnu, kä teddä ommete päiwäit päiwäni dm ütlespiddanu nink temmäga üttele imelikko kannatussega om kannatanu. Temmä leinap se ülle wäega, et temmä omma heldet kurjust, seni ajani, temmäle ilmaiuta lastnu heikada, nink temmä kallist werrest, kumma temmä pattu andisandmisses om ärräwollanu ei olle middäke luggu piddanu. Temmä leinap ka se ülle, mes temmä, ka mu inimiste wasta, om kurja tennu, kui temmä wannambille om wasta pandnu, ommaie abbikasale, ommille latsille, ommalle perrele ehk ka muul kelleke om üttelekōhhust nink liiga tennu, ommille häteggijulle neide hä eest kurja näüthu, omme kiusajid wandnu, nink kurja kurjaga tassonu, ehk muido iggawel middäke mahhajätnu, mes ommete temmä kōhhus olles olnu. Temmä pallep nüüd Jummalat nink inimissi andis. Temmä astup nüüd, ni kui se poig Ewangeliumin, sure allandussega Issanda ette nink üttelep: Issand, minna ei olle ennämb wäart, et minna sinno latses kutsutus sa. Ent te minno ütles ommist sullastit ehk näütskuiist. Anna mulle tiggedal inimissel ennege üttele armo rasakest; ehk minna kii ka temmä wäart ei olle. Wõtta minno, o armas Issand! se kõrd weel wasta. Minna ei tahha ennämb so mant pakko minna. Näitse! siin ohwritse minna hendä sulle iggawes ärrä. Simume ma nüüd

tahha elläda, seni kui ma kole. Sinno püüvä ma nüüd orjada, seni kui sa tullet, omme orjaid sinna wõtma, kun sa essi ollet. Sinno sõnna, o Issand! peap nüüd, ello eäl, minno saatja nink juhataja ütfinda ollema. Oh! oppeta ennege essi, minno teggema sinno hä mele nink tahtmissesse perrä; sest sinna ollet minno Jummal. Sinno hä Waim saatto minno tassatse tee päle. Säräne nüüd, minno arma! om ütte pattatse umbrekäändminne, pattust, Issanda, omma Jummal nink Onnisteggija pole. Säräne sõamelik pattu kahhitseminne nink leinaminne, om ütte pattustkäändja pattatse man nättä. Säräne murretaminne, säräne kaibaminne om temmä man kuulda. Ni sõamelikkult wihkap nink tagganep temmä nüüd kif pattu. Ni sõamelikkult himmustap temmä nüüd armo, nink pattu andisandmissesse perrä. Nida temmä henda nüüd Issandalle, ihho nink hengega, hä melega ärräannap; et temmä tälle nüüd ütfinda saas elläma, nink tedda ütfinda orjama iggawetsen digussen, waggaußen nink õnsussen. Pandke nüüd, minno arma! weel tödissen tükkin ka tähhele, mes ikkes weel sinna pole waja om, kui ütš waire pattane peap armo sama.

II. Lük.

Tödisselt om nüüd weel usk Jesusse Kristusse sisse üttel pattatset waja, kui temmä Issa man peap armo löidmä. Seit, pühhä kirri tunnustap selgede, et se ennege, ka ussup, õnsas saap. Meije Onnisteggija om essi wäega rohkeste tunnustanu, et kui keäke temmä sisse ussup, temmä sis ei sa hukka minnema; enge armo nink pattu andisandmist, ello nink õnnistust saap sama. Seperräst mannišwä ka ne pühhä Apostli rahwast dige rohkeste, ni häste pattustkäändmist kui ka usku Jesusse Kristusse sisse. Pühhä Pawel nink Silas es anna sel wangi hoidjalke Ap. Teg. 16, 31. ka neilt küsse nink üttel: Essanda, mes ma peä teggema, et ma õnsas saas, muud nouwo, kui seddä, et temmä piddi Jesusse Kristusse sisse uskma; kumma nemmä temmä wasta ütliwa: ussu Issanda Jesusse Kristusse sisse, sis saat sinna nink sinno maja õnsas. Essiärrälikkult tunnustiwä kif Apostli ütte suga seddä rahwale ülles, et keäke mu kenneke läbbi pattust diges ei sa, kui Jesusse Kristusse nink temmä kalli werre läbbi. Ap. Teg. 13, 39. üttel pühhä Pawel rahwa wasta: kigist, kummast teije Mofesse sadussen es woi diges sada, se sissen saap eggäüts, ka ussup, diges. Nink et Jesusse Kristusse werri se assi om, kumma perräst ütš pattane õnnist pattust digen-

digendetus, se om pästetus saap, seddä tähhendap pühhä Jaan neide sõnnuga, kui temmä 1. Jan. 1, 7. ütlep: nink Jesusse Kristusse, temmä Poja werri, pohhastap meid kigest pattust. Seperräst ka koggodussen dige häste laultas: so kallil werrel om, ni wäkkew joud nink rõdm, et temmä tsilkakesse, siin päst-wä innimissi, neist pattust, häddä orrust, ja kurratist nink pörgust. Pandke sis tähhele arma welle! kus pattustkäändja pattatse peäwä Jesusse Kristusse, omma Onnisteggija sisse uskma? Eesmält peäwa nemmä uskma, et Jesus Kristus, Jummal Poig sest taiwatsel Issast essi om lähätetu ilma päle, et ilm temmä läbbi lumasterus nink õnsas saas. Ne sõnna Jan. 3, 17. tunnustawa seddä selgede kül; kumma Onnisteggija essi saäl ütlep: Jummal ei olle mitte omma Poiga ilma sisse lähätanu, et temmä ilma sunnis; enge et se ilm temmä läbbi õnsas saas. Nink kui nüüd sel taiwatsel Issal kige ilma wasta, säräne armolik meel om, et ta tahhap et koggona ilm Jesusse Kristusse läbbi õnsas saas; sis peap ütš waine pattane kindmäste uskma, et sel Issal taiwan, ka temmä wasta, säräne armolik meel om, nink et temmä teddä ka Jesusse Kristusse, omma Poja läbbi, hääl meel tahhap õnsas tetta. Nida peap sis ütš murrelik, kurblik ka tane rõmoga, omman sõamen, ütlemä: se armas Abba nink Essä taiwan om õnnete ka minno Jesusse Kristusse, omma Poja sissen armastanu, nink tal ei olle tödšt ka minno hukkaminnemissel üttele hä meel olnu; sest et temmä jo omma Poiga kige ilma eest om ärräandnu. Minno eest om se ka ikkes sanu. Minnule hääs om Jummal Poig Jesus Kristus ka ikš ilma sisse tulnu, et ka minna temmä läbbi õnsas saas. Oh! seddä suurt rõmo, et minno armas Abba nink Essä ka minno ei olle unnetanu nink armastamata jätnu. Tödisselt sis peap ütš waine pattane ka uskma, et Onnisteggija kif temmä pattu om henne päle wõtnu nink neid kandnu. Se senna, mes Jaan se rüsta, om heikana: nätsel! se om Jummal Woon, kumb kige ilma pattu kannap, peap ütte pattust temmäst dige kindmäs teggema. Sest kige ilmaga ei moisteta jo muud middäke, kui kif innimisse kige ilma pääl. Seperräst ei peä nüüd ütšil pattane pelaama, et Onnisteggija ka temmä pattu ei olle kaõnu; enge temmä peap seddä kindmäste uskma. Ent õkse kui meije Onnisteggija Jesus Kristus ei olle ennege kige ilma pattu kandnu; enge ka neide eest masnu nink kül tennu: nida peap ka seddä, eggäüts waine pattane kindmäste uskma, nink se pääl julge ollema, et temmält se taiwanne Issä ennämb üttele massu ei küsi; enge teddä, dige ilma, Jesusse Kristusse temmä armsa Poja, nink temmä kilteggemisse perräst seddämaid kigist pattust digendap, ni pea, kui ennege ütš pattane pattust umbrekänap, nink Onnisteggija ja temmä kalli

ärräteemnisse päle omma lotust pannep. Utte puhbuga! üts pattustkäändja pattane peap kindmäste usma, et temmä, läbbi Jesusse Kristusse, kumba se taiwanne Issa essi tälle om lunnastajas nink Dnisteggijas kinknu, nüüd lige-ga jälle woip dnistetus sada, kummaft temmä, pattu läbbi, olli ilma jänu. Temmä peap usma, et temmä nüüd, läbbi omma Dnisteggija Jesusse Kristusse, armo nink rahho, ello ja dnfust, ni häste ses ajas, kui ka tuilewates ajas, ni rikkalikult woip kätte sada, et temmä pblw se man, woip dige dn-salikkus nink rdmolikkus minu. Utte pattustkäändja pattane peap sis usma, Jesust seddä Dnisteggijat, temmä ainust dnfusse pohja nink rdmo-läitet olle-wat; kummaft temmäl seperräst assa kül om, henda ülle lige assa rdmustada, teddä ülle lige assa armastada, nink temmä päle ni kindmäste loota, et temmä, temmä man, ennämb iggawel middäke ei pelgä. Säräne us Jesusse Kristusse sisse annap üttel pattustkäändjal pattatsel suurt rdmo nink rahho sdämette, ja löppetap sis kif temmä murret dnfalikkult ärrä. Särätse ussu man ei pelgä üts pattustkäändja pattane ennämb middäke. Temmä ei pelgä ennämb, tem-mä man, Jummalah wiha nink nuhtlust, surma nink pbrgohauda. Sest temmä näep ussu filmiga, ligin, omma Dnisteggija Jesusse Kristusse päle. Temmä näep Jesussen Kristussen seddä pattu ärräwötjat. Temmä näep ussun seddä dige selgede, kuitao Jesusse Kristusse wervi, kumb pattu andisandmisses om ärräwälletu, ka teddä ligest temmä pattust puhhastap; nink kuitao Kri-stusse digus, kui temmä ommale Issale meije hääs om sönnowötlik olnu, sur-man ja risti surmani, kif temmä rdwerust, kumba temmä nüüd ligest sdä-mest kahhitesep, kinni kattap, nink kohhalt teddä temmäst ärräpästäv. Tem-mä tunnep, henda nüüd Jesussen Kristussen dige puhta nink selge ollewat. Nink dtse kui puhhä Waim nüüd temmä sissen tunnistap, henda nüüd, läbbi ussu, Jesusse Kristusse sisse, Jummalah last ollewat, kumba se taiwanne Essä, omma Poja sissen, ei woi armastamata jättä: nida ei pelgä ka üts usklik pat-tane sugguke ennämb, et temmä Abba nink Essä weel temmä pääl peäs wiha-ne ollema, ehk teddä temmä pattu perräst weel nuhtlema nink hukka pannema; enge suur lotus nink julgus elläp nüüd, temmä sdäme sissen, omma taiwätse Issa wasta. Temmä om nüüd se man rdmus, et Issand nüüd temmä eest saap hoold kandma, ligin kif häste teggema, ja teddä wimate saap henne mannu wdäma taiwätse. Temmä heidäp nüüd kif omma murret, omma Issanda päle; kumba temmä nüüd tijap, et temmä temmä perräst om, nink tem-mä armun ja holan saissap. Temmä kääp nüüd sure lotusse nink julgussiga, omma Jummalah nink Dnisteggijaga, umbre. Temmä pelgäp nink armastap teddä

teddä

teddä nüüd latfelikkult. Temmä pallep teddä nüüd kindlikult. Temmä ku-lep teddä nüüd ka dige sönnowötlikult; kumba temmä nüüd muud middäke ennämbäste ei himmista, kui et temmä wois omma Issanda mele perräst olla. Temmä ei pelgä, ei taggane ka nüüd middäke ennämb, kui pattu, selle et temmä, temmä läbbi, es wois ommast Issandast nink temmä armust sada ärrälahhutetus. Se Issand nink temmä kallis arm, om tälle nüüd temmä lige suremb warrandus nink rdmustus. Seperräst, et temmä nüüd ikkes wois Issanda armun saisma jädä: sis hoijap temmä henda ikkes omma Dni-steggija man, kääp ifs temmä jälgi perrä, kulep ikkes, mes temmä tälle, omman sönnan, ütsep, nink tälle keläp ehk kassep. Sest temmäl om nüüd säräst lotust omma Issanda wasta, et se kif tälle wäega hä peap ollema, mes Issand tälle säep. Sure lustiga kääp temmä nüüd se tee pääl, kumba Issand tälle omman sönnan juhhatap. Ent pattu ei woi temmä nüüd ennämb sug-guke melega tettä. Nink kui temmä seddä koggemata johtonu teggema; sis ikkep nink leinap temmä se ülle wäega; maadlep ka eddispäide weel ennämbäste lige kurja kiusatusse wasta, nink piuwäp päiwäst päiwäni ikkes ussun kind-membas, ja kigen hään tdbn ikkes rikkambas sada, ni häste Jummalah nink Dnisteggija, kui ka inimiste wasta. Temmä saap nüüd päiwäst päiwäni, Issanda nink inimiste een, ifs üts parremb otjaja nink sönnowötlika mai-minne. Temmäl om nüüd säräne meel, et temmä nüüd hä melega kif wasta hääd teep. Temmä tahhas nüüd rdmoga kif ligin awwitada, hääl meel kif, ligest häddäst nink willitsuffest, pästä; kui ennege temmä joud seddä wdttas. Mes temmä ka essi, enne, wahhest kelleke om kurja tennu, seddä piuwäp temmä nüüd sure holega jälle ärräparrandada; mes temmä wahhest kummake käest om wdtnu nink teddä ärräriisnu, seddä temmä nüüd hä melega jälle tag-gast annap; sest et temmä süddä nüüd ennämb muud ei armasta, kui digust. Kaenge, arma welle! särätse teep üts dige usk ütte inimist, Issanda nink inimiste wasta. Nida temmä teddä pohjani ärräparrandap nink puhhendap; se kombe perrä, et üts dige usklik iniminne dtse kui wassfest sunnitetu om. Särätse ussu läbbi nüüd saap sis ka üts iniminne armo nink pattu andisand-mist. Särätse ussu man saap se kirja sönna temmä man ärrätäüdetus, et ka ussup, dnfas saap.

Kui teije sis nüüd ollete kuulnu, arma ristiinimisse! märäne se pat-tustkäändminne nink se us Jesusse Kristusse sisse om, kumba Issand neide man otsp, kumbe temmä, omma armo sisse, peap ülleswötma: sis kandle sdämest hoold,

hoold, et teil temmäst es wois pudus olla. Sest Issand ei jättä ommašt tahtmissest niink säädmissest middäke perrä. Temmä ei woi ka temmäst middäke perräjättä; kumma se jo sugguke ei sünni, et pattustäändmata niink uskмата pattatse woisse dnfas sada. Se ep se jo ka om, miinkperräst kirri dige selg de tunnistap, et üttil rojane, se om ütš säräne, ka pattust ei olle ärräpästetu ei sa taiwatte; niink et sei, ka ei ussu mu middäke ei sa, kui et temmä ärräsun-nitus saap. Arwage ka essi ennege ärrä, arma welle! kas luggu iggawel nuido woip tulla, kui nida. Sest Issand om jo se figepühhämb; ent pat-tustläändmata pattane om ilupühhämb. Issand om jo selge niink puhhas; ent pattustläändmata pattane om rop niink ärräteotetu. Kuis nüüd ütš pat-tustläändmata pattane se pühhä Jummalaga üttesünnip; ehk kuis temmä teddä omma ossausse ja armo sisse woip wasta wotta? Es sis Issand henda peäs ärräteotama, kui temmä ütte wäst, omma ossausse sisse, peäs wotma? Es temmä omma pühhäust peäs ärräsalgma, kui temmä üttest särätjest, ka kurri om, wois hä meel olla, ja temmä tälle omma armo peäs andma? Kohhes ommete ka jälle Jummalaga sönnä niink tootus jääs, kui temmä om tootanu, neid, kumma kurja teggewa, niink temmäst umbre ei känä, nuhhelda, kui temmä pattustläändmatuid pattatsid ommete wois henne mannu wotta; ehk kuis nemmä ka taiwa sisse sünnisse, kui ommete taiwan selge pühhä niink puhta waimo peäwa ollema? Teije näete sis, arma welle! et se ei woi sada nuido sugguke, kui et pattatse peäwa umbreläändma niink digen ussun pühhendetus sama, kui nemmä peäwa kdsbama, armo löida niink taiwan iggawes dnfas sada. Kaego seperräst eggäüts omma luggu häste perrä. Utte pattustläänd-ja niink usklikko pattatse luggu om to, kui temmä ennämb pattu-tödd sugguke ei tahha; enge figin, figest söämešt püwäp Issanda meleperräst olla, niink henda fige man kui ütš Jesusse Jünger piddada, ja kui ütš säräne elläda. Se perrä minno arma! kaego nüüd eggäüts omma luggu. Eggäüts kaego, kas temmä säräne meel om, kumb middäke kurja, ei henne, ei ka muide man ennämb ei falli; ehk ei olle. Seddä nüüd saap jälle temmäst nättä, kui per-rälaetas, kas keäke wöttap süddämešt Issanda tahtmist oppi niink tähhele pan-na, ehk ei wotta; kas jälle kelleke se wiis om, fige tallitamisse man enne mötlema, kas temmä Issanda tahtmisse perrä sünnip, wai ei sünni, kas ütš assi hä, wai kurri om; et temmä jälle fige man süddämešt hoold kannap fik, mes Jummalaga niink inimiste sädusse wasta om, tagganeda, niink, figin as-jun, Issanda niink ka lähhemba wasta waaste elläda niink armo-sädusse perrä kätwä. Sest kui kelleke se wiis om: sis woip temmä temmäst julge olla, et

temmä

temmä ütš pattustläändja pattane om. Ent kui kelleke se wiis ei olle; enge temmä luggu ni om, et temmä Issanda sönnä niink tahtmisse perräst palho ei holi; enge omma pä, niink söäme lusti perrä ennege elläp: sis om temmäst ka nättä kül, et temmä weel pattustläändmata om. Ja kui seddä om: sis om ka arwalik kül, et ütš säräne muud ei olle middäke, kui ütš umbustlik inni-minne; kumma jo digel ussul ikkes omma suggu peäwa taggan ollema; dtse kui om arm, rööm, rahho, pikmeel, söbrus, heldus, usk, tassaus, puhta ello piddaminne, niink nuido nisuggust. Ent dtse kui nüüd särätse waimo: niink ussu-suggu ütte pattustläändmata inimiste man ei olle löidä: nida ei woi temmä ka iggawel ütš usklik mees olla. Se perrä nüüd peäp eggäüts henda häste kiusama. Tekke sis seddä, minno arma! sest eggäüts peäp jo teedma, märene temmä henge luggu om, niink kumb es teed temmä sönnip, kas taiwa-wai pörgo-teed? Kas ommete ütškörd fik ei sa hirmsaste ärräheitimä, kumma sääl, töissen ilman, seddä weel nättä sawa, et nemmä siin ilman pörgo-teed omma kätünü? O! sis kaego eggäüts omma luggu aigfaste perrä. Niink ka seddä löwäp, et temmä weel pattustläändmata niink uskмата om, se ärräol-go ommete se man holetu; enge püüdöke figest söämešt pattust umbreläändtus, niink digen ussun pühhendetus sada. Seperräst pallege, minno arma! et Iss-and teile omma pühhä Waimo annas; et eggäüts, pühhä Waimo abbi löb-bi, omma pattu-häddä selgede niink nida tutta saas, kui temmä süddä, temmä perräst, nakkap murretama, niink temmä ülle leinama. Ärräpölgöke keäke säräst murretamist niink kurbastust ärrä; kumma temmä ütš Jummalik kurbastus om, kumba keäke wimate taggan ei kahhitse. Se om ikkes parremb, siin ma pääl, irikest, omma pattu-häddä ülle leinama; kui, perräst, sääl iggawes, temmä perräst ikma niink hundama. Ärräpölgöke sis ka keäke nüüd omma pattu-häddä ja henge hullkatust ärränättä; kumma se ka parremb om, kui keäke seddä siin weel nättä saap, kun temmä temmäst weel woip sada ärräpä-stetus; kui et temmä teddä ütškörd sääl weel nättä saap, kun temmä temmäst ennämb sugguke ei woi päsevä. Seperräst kaego eggäüts henda ja omma ello-käuki; niink kiusako seddä, selge Jummalaga sönnä perrä. Niink mes keäke om-man ellun, ommin wisin niink kombin, omman piddamissen Issanda niink in-imiste wasta ei löwä, Jummalaga sönnä niink temmä tahtmisse perrä, sündi-wät, seddä jätöke temmä figest hengest mahha; niink püüdöke nida, löbbi pühhä Waimo armo, omma mele niink mötte, hinno niink tahtmisse polest wastfest sada sünnitetus, et temmä nüüd, fik kurja, figest söämešt saas wihtama, fi-gest wäest temmä wasta saas maadlema, niink henda omma Issanda, ka teddä

hennele

hennelle kalliste ostu om, ja lige hä pole, ihho nink hengega, hääl meel saas ümbrekaändma. Sest mis woip ommete pattu orjusse kelleke abbi olla, kui jo pattu palst muud ei olle middake, kui Jummal wihha nink nuhtlus; surm nink pörgo haud? Es ommete paljo parremb olle omma Issandat orjada, pühäassen, waggassen nink digussan, nink wimate seddä kallist armo-palka kätte sada, kumba Issand ommille orjalle om tootani anda? Wdtege ennege essi arma welle! kui hä se teyega wois olla, kui teije ütskrd tullete Issanda mannu, nink Issand wdttap teid armsate wasta, panney teile aumo kroni päle, nink annap teile omma riiki perrändäda, kun teije kui kunninga iggawes wöllitsete, nink kun teije auwustus nink selgus weel taiwa selgusse ülle läap. Es se sis töttelikult teijega wäega hä wois olla? Oh! sis owritsego eggänts henda hä melega ihho nink hengega, ommalle Issandale, ärrä; nink olgo sis se man kindmä, et Issand temmäle, Jesusse Kristusse werre nink surma perräst, kif temmä pattu saap andisandma, ja teddä, kui temmä ennege Issandalle usutawwas jääp otsani, saap henna mannu wdtna taiwatte. Ärräta essi, armas Issand! meid kif ülles, et meist keäke ennämb pattustkäändmä ä nink usmata ei jä; enge meije henge luggu sest ajast sani, säräties woip sada, kui meije kblbame sinno man armo löidä, nink ka wimate sinno mannu sada taiwatte. Awwita meid seddä kallis Issand sinno sure heldusse perräst, amen!

Neljändal palwe-päiwäl ajastaja sissen.

Armas Issa taiwan! lasse ka nüüd sinno sonna nida kulutetus sada, kui temmä wäggewäste wois meije sdämette nakkada. Lasse sinno arm nink heldus, kumba sinna ligille waisille pattatsille näidat, kumba sinno pole ümbrekaändma, nink sinno ainust sündinu Poiga Jesust Kristust digen ussun wasta wdtna, meile ni selges sada, et meije, särätse armo nink heldusse perrä, figest sdämet waidleme, nink ka säräst waidlemist sugguke enne mahha ei jäätä, enne kui meije sinno armust olleme offalikkus sanu. Kallis Onnisteggijä, Jesus Kristus! lähhäta omma pühä Waimo, nink lasse meil temmä läbbi ka nüüd sinno sonna kulutaminne häste lördä minnä, sinno sure heldusse perräst, amen!

Armas ristünnimisse!

Kui suur se Jummal arm om, kumb ligille pattustkäändjille nink usklikele pattatsille saap, seddä woip dige selgede neist sönnust ärränättä, kui pühä Dawid 103. Laul. 2. 3. 4. 5. wersin nida laulap: kittä Issandat, minno hengeke! nink ärräunmeta ütteke Issanda häteggemist ärrä. Kä sulle kif sinno pattu andis annap nink kif sinno wigga ärräparrandap. Kä sinno ello hukkaminnemissest ärräpästap nink sinno armo nink hallestussega täüdap. Kä, kui temmä sinno suud figesuggutse häga ärrätändap, sinno ni prikses lassap jäädä, kui üts adler. Nida, minno arma! kif ennemuste pühä Dawid seddä Issandat, figest hengest, lige neide häteggemiste ülle, kumbe temmä Issanda kääst olli sanu, kui temmä, sdämelikko pattukahhitsemissega, olli Issanda pole ümbrekaändnu. Nink nida saap se weel ligille pattukahhitsejille nink usklikele pattatsille. Sest Issand wdttap weel särätsid pattatsid sure armoga wasta. Se kallis tootus Ezel. 18, 21. 22. saap ikkes weel neide man ärrätäüdetus, kui Issand ütlep: kui se Jummal wallato henda ümbrekanap, figist ommist pattust, kumbe temmä om tennu, nink peap kif mo sadussid, nink teep digede nink häste: sis peap temmä elläma nink ei mitte koolma. Kif temmä ülleastmisse, kumbe temmä om tennu, peäwa mälletamata jäma; nink temmä peap elläma. Särätse kalli tootusse, arma welle! sawa ikkes weel ligi pattukah-

F

hitseja

Neljändal

Jummal Poja Jummal Poja olli üts jmelig

hitseja pattaste man ärrätäidetus. Nida nemmä tdtteste, wiha ja nuhtlusse eest, armo nink pattu andisandmist, ello nink dnmistust sawa. Se kallis assi, minno arma! om nüüd wäärt, et meije weel eunämbäste temmä päle mötleme, nink teddä selgembide weel kaeme. Sest se Jssanda suur arm nink hallestus fige pattu kahhitseja pattatse wasta kōhtap figekōmwembid sōamid ärräpōrrotada nink ärräfullada. Lākkem sis seddä digede kaema. Jssand olgo essi se man meije abbimees! Meije palleme teddä seperräst pūhhā Jssā meije palwega.

Meije Jssā, kō 10.

Ne sōnna, kumma tāmā peāwa sama ärrāselleterus, omma ülleskirjotetu
Luk. 15, 22, 23, 24.

Ent se Essā üttel omme sullaste wasta: toge tennā fige parrembat särki, nink pandke temmä salgā, nink andke sōrmust temmä kōe kōlge, nink kōngi jalga. Nink toge sōdetu wassikat, nink tapke ärrā: nink sōgem nink olgem rōōmsa: sest sesinane minno poig olli kōlu, nink om ellāwas sanu: nink temmä olli ärrākaddonu, nink om löitu. Nink uemmä nasswa rōōmsa ollema.

Arma ristüinnimisse!

Pandke se juttusse sissen tōhhele!

Missuggu'se sure armoga Jssand kōl pattu kahhitsejōd nink uskikluid pattatsid wasta wōttap.

Pandke se man kats tūkki tōhhele!

I. Kuitao Jssand särätsille pattatsille kōl neide pattu andis annap.

II. Kuitao

II. Kuitao temmä neid jälle ommis wasta wōttap nink peap.

I. Tūf.

Esämält tulley sis tōhhele panna, kuitao Jssand pattu kahhitsejille nink uskikluille pattatsille kōl neide pattu andis annap nink neide päle armo heidāp. Et se arm iggawel pattustkōāndmatuille pattatsille ei sa, seddā saap selgede kōl neist sōnnust nättā, kumma jutrusse allustussen sawa ette loetus. Sest saāl ütley se suur Jummal pūhhā Prowete su lābbi: kui ütš Jummalalla wallato umbrekānāp: sis peap temmä ellāma nink ei mitte kōolma; se om, sis ei peā temmä mitte pattu nuhtlust kōndma; enge omme pattu andis sama. Seperräst näep eggāuts, et, kui pattustkōāndia pattatse ennege peāwa armo sama; ne pattustkōāndmata pattatse temmäst sis ilma jāwā. Seddā tahhap ka pūhhā Pawel tedā anda, kui temmä Rom. 8, 13. ütley: kui teije lihha perrā ellāte; dtse kui kōl pattustkōāndmata teggewa, sis sade ärrākōolma; se om, sis jāwā teile teije pattu andisandmata nink peāte pattu nuhtlust kōndma. Seperräst ärrāpetkō keāke hendā ärrā, mōttelden, et temmä ka, omma patšikkō nink tiggeda ello man, ommete sest Jummalalla armust ossa saap, kumma nüüd peap juttustetus sama. Seddā ei sa suggufe; enge ütš pattane peap nida teggema, kui minnewā palwe-päiwā juttusse sissen, om ärrāselleteru. Temmä peap sōāmešt figist pattust umbrekōāndmā, nink Dnmisteggija sisse usma. Kui keāke nüüd, pūhhā Waimo abbiga, seddā teep; sis saap temmäle se arm, et temmä pattu tōlle sawa andisandmist, nink et temmä pattu nuhtlust pōssap. Ent kumb es pattu ne sis jälle omma, kumbe ütš pattu kahhitseja uskikl pattane peap andis sama: seddā woip ka kōl neist kirja sōnnust ärrāarwata, kumma juttusse allustussen Eze. 18, 22. wersin sawa ette loetus, kun se pūhhā Jummal Prowete su lābbi ütley: kōl temmä üllestimisse, kumbe temmä om tennu, peāwa mälletamata jāwā. Kummist sōnnust sis selgede nättā om, et Jssand ka ütte aino pattu ei tahhā andisandmata jāttā; enge et ütš pattukahhitseja nink uskikl pattane kōl omme pattu, kumbe temmä ello eāl om tennu, ommete peap andis sama; ni paljo kui neid ka om, nink ni sure, kui nemmä ka ollesse. Seperräst tunnistap ka pūhhā kirri Jssanda polest Esa. 55, 7. et temmä man om paljo andisandmist. Nink pūhhā Pawel ütley Rom. 5, 20. et, kun meije pat om wāggewās lānnu, saāl om arm

F 2

weel

weel wäggewämb. Kummist sümüst selgede nättä om, et, ni suur ja rohke, kui ka pat iggawel kunneke om, ommete se Jummalä arm iks temmä ülle lääd, nink temmäst weel suremb om. Kümma sure armo perräst Jssand ka ütte aino pattu andisandmata ei jättä; kumma ka ütte aino pattu läbbi jo üts heng tödteste hukka lääs, kui se tem näse andisandmata jääs. Kik pattu annap niüd Jssand kigille pattukahhitsejille usklikkuike pattatsille nida andis, et temmä neid, neide perräst, sugguke ennämb ei nuhtle. Seit seddä tahhap Jssand digede ärrätähhendada, kui temmä ütley, et se inimisse pattu, kumb ümbrekänöp, ei peä ennämb mälletetama. Se sönnaga tootap jo Jssand, et temmä ütlet pattustkäändjal pattatsel iggawel ennämb ei tahha, temmä pattu temmäle süis arwata, ei ka teddä neide perräst nuhheldä. Seperräst päsew üts pattane, ka omma meeld ümbrekänöp, nink Önnisteggijä sisse usjup, surmast; kumma jo surm se dige pattu palk om. Seit, mes eesmäst seddä ihholikkö surma puttup: sis peäp kül üts usklik nisamma häste koolma, kui üts umbusklik; ent ihholik koolminne ei olle tälle säräne kahholik assi, kui ütlet umbuskjalle. Seit ihholik surm ei woi jo ommete ütley usklikkö Jssandast nink temmä armust lahutada; olgo kül, et temmä teddä ilmlikkust asust lahutatap. Ihholik surm pästap ennege ütte usklikkö sestinatsest ilma waiwast nink willitsussest, nink sadap teddä sinnä, kum kil wastne om; kum Jssand kil silmimet, ommatside silmist, ärräpühhip, nink koolminne ennämb ei olle, ei ka leinarumne, ei ka tännitaminne, ei ka waiw nink wallo ennämb sugguke ei olle; enge kum rödm nink rahho otsata om. Mes woip sis seperräst iggawel ka ütelda, et ihholik surm usjille weel üts nuhtlus om; kumma temmä neile paljo ennämbäste üts suur häteggeminne om; seit et temmä jo neide waiwa löppetüs, nink neide dige önsusse allustus om? Mes tödisselt jälle seddä waimolikkö surma puttup: sis päsewä ne pattustkäändja nink usklikkö pattatse ka temmäst dige täwweste. Nemmä ei jä ennämb sugguke Jssandast nink temmä armust ärrälahhutetus; enge neil om se luggu, mes pühhä Pawel ennemuste Eweesre rahwa polest üttestunnist. Eweesr. 2, 12. 13. kum ta ütley: mötlege se päle, et teije tolsammal ajal ilma Kristussjeto ollite, kawwen Israeli koddaniko kohtust nink wdra tootusse leppingust, kummit lotust es olle, nink ollite ilma Jummalata ilman. Ent, niüd ollete Kristussen Jesussen; teije, kumma ennemuste kawwen ollite, ollete lähhüde sanu, läbbi Kristusse werre. Särätien pölwen, minno arma! kui pattukahhitseja nink usklikkö pattatse ni lähhüesse Jssanda mannu sanu, ei olle nemmä ka ennämb kawwen ärrä fest ellust, mes Jummalast om. Kristus essi om digede neide ello; kumma nemmä, mes nemmä euäwa, Jummalä Poja

ussun elläwä. Särätie pattust ümbrekäntu nink usklikkö henge sawa jo Jesusse Kristusse, neide Önnisteggijä sisse, ötse kui sisse jalkatus. Nink se dige wina pu källen ei woi nemmä ka ennämb ötse kui ärräfolu offe olla; enge nemmä towa paljo suggu. Seit Kristus ja temmä Waim om neide sissen wäkkew, nink ei jätta neid suggumata olla. Paljo ennämbäste walmistap temmä weid kige hä päle, nink sadap neide sissen säräst latselikko meeld; et nemmä kindlikkun lotussen, latselikkun sönnawötmissen, ja södelikkun armun Jummalä nink inimisse wasta elläwa, nink kige pididi hendä nida peäwa, et neist Jssandalle nink inimistille woip hä meel olla. Seit, kui nemmä Jummalä armo mannu, Jesussen Kristussen, ni lähhikesse sanu: sis karritap temmä neid, et nemmä ärräsalgwa seddä Jummalä wallato ollemist nink ilmlikkö himmo, nink parraujst, digede nink jummalapeliglikkult sensinatsest ilman elläwa. Ent es nemmä seddä wiisi dige täwwekkust waimolikkust surmast ärräpästetu olle? Nink es se neile suur ön olle, kui nemma temmast omma ärräpästetu, ja kui nemma niüd ennämb sugguke särätse ärräkuionu offe nink kölbmata pu ei olle, kumma wimate tulle sisse ennege sawa heidetüs; enge kui nemma niüd särätse hä pu omma, kumma wimate paradisi sawa isotetus nink sääl iggawes haljendawa? Mes jälle kolmas äst seddä iggawest surma puttup: sis päsewä ne pattukahhitseja usklikkö e ka temmäst dige täwwekkust. Iggawenne surm, minno arma! ei o' a middäke, kui iggawenne hukkatus. Ent se polest tunnistap pühhä kirri dige selgede, et se ennämb neid ei pattu, kumma pattust ümbrekäändwa nink Önnisteggijä sisse usjwa. Jan. Awald. 20, 6. om temmä polest nida üttestirjotetu: önwis nink pühhä om se, kummal offa om, eesmäst fest üttestösemissest; neide ülle ei olle tödisselt surmal mitte woimust; se om, kui inimisse waimolikkust unnest nink waimolikkust surmast üttestösewa: sis om neil temmäst se ön, et iggawenne surm, ehk iggawenne hukkatus neid ennämb ei pattu. Olgo sis se iggawenne surm ehk iggawenne waiw nink wallo, sääl tulle mullkun, ni hirmolik, kui taht: sis ei olle ommete neile, kumma pattust omma ümbrekäändnu nink Önnisteggijä sisse usjwa, sugguke waja, temmä perräst pelgäda; enge nemmä woiva temmä polest rahholikkult elläda nink koolda. Nida, arma welle! päsewä ne pattustkäändja nink usklikkö inimisse surmast. Nida ei anna neil Jssand ennege kil neide pattu andis; enge pästap neid ka pattu nuhtlusest dige wallale. Nink seddä kil teep Jssand sure rödmoga ärrä. Se päle minno arma! tähhendap Önnisteggijä Ewangeliumun, kui temmä, se kaddonu poja Essä polest, nida tunnistap, et ni peä, kui ennege se Essä omma woiga nannu taggasi tullewat, temmä seddämaid tälle rö-

moga wasta lännu, tälle armo-suud audnu nink sullaste wasta üttele: toge tennä, fige varrembat särki nink pandke temmä sälgä, nink andke sormust temmä käe külge nink känge jalga; nink toge södetu wassikat nink tapke ärrä: nink sögem, nink olgem röömsä. Siin ei ütle Sunnisteggijä sugguke, et se Essä ommalle pojalle middäke olli etteheitnu ehk teddä törrelnu, wai muido üttele nuhtlust temmäle se eest olli päle pandnu; sest et temmä teddä olli mahhajatnu nink temmä wasta rassedaste pattu tennu; enge Sunnisteggijä ütley selgede, et se Essä ennege om omma poja ümbrekäändmissest röömustanu nink teddä röömoga wasta wötnu. Kumma moistukönnega Sunnisteggijä selgeste tähhendap, et, kui pattatse ümbrekäändwä, Issand neid sis röömoga wasta wöttap, neile neide tenitu nuhtlust mahha jättap, ja neide pattu kōhhalt ennāmb ei mälleta. Ent arwage essi nüüd ärrä, arma welle! kas se särätsille inimistille suur õn ei olle? Es se, ma pääl, üttele inimissel, kō omma wallitsejat kurjaste om ärrāwihhastanu, suur õn olle, kui sesamma wallitseja omma wihha mahha jättap, nink seddä inimist röömoga wasta wöttap, ni pea, kui temmä ennege palwe nink filmi weega temmä mannu tullep? Es se suur õn olle, kui särätsel inimissel kō saap andisantus, nink temmä kōhhalt ilma nuhtlemata pässap? Es säräne iniminne se ülle wois wäega röömōlk olla, nink seddä luggu hennene sures õnnes arwada? Nida, minno arma! om se weel paljo ennāmbaste suur õn, kui üts waine pattane, ommast Issandast taiwan, saap armsaste wasta woetus, kō temmä pattu tälle sawa andisantus, nink temmä pässap, Jummalā wihhast nink nuhtlussel, surmast nink pōrgo hawwast. Seperräst ütley ka pühhä Dawid 32. Laul. Hā selle, kumma ülleastmisse omma andisantu, kumma pat om kinni kattetu. Hā sel inimissel! kummal Issand, temmä kurje teggo, temmäle süüs ei arwa. Seperräst laulwa ka kō usklikko röömsaste nida, kui Esa. 61, 10. om üllekirjotetu: minna röömsast hēndā Issandan nink minno heng om röömus omman Jummalan. Sest temmä am minno ehhitanu õnsusse reiwidēga nink om minno katnu digusse reiwaga. O seddā suur õnsust! kui üts waine pattane wimate nida woip röömsaste laulda. Nink näste! seddā õnsust saap töttelikult eggäüttele pattustkäändjal nink usklikkul pattatfel; kumma Issand tälle kō temmä pattu andis annap, nink teddā figest pattu nuhtlussel tawwelikkult ärrāpāstap.

II. Lül.

Pandke nüüd, minno arma! weel tödisselt tähhele, kuitao Issand pat-tukahhitsejid nink usklikkuid pattatfid ommis jälle wasta wöttap, ja neid ka, sest ajast sani, jälle kui omme latfi peap nink armastap. Seddā tähhendap Sunnisteggijä Ewangeliumin dige selgeste ärrä. Sest, ehk kül se poig Ewangeliumin ürsinda pallel, et Essä teddā ennege pididi teggema, kui üttele ommist päiwälissit; sis es wötta ommete Essä teddā, kui üttele päiwälissit ehk sullast wasta; enge kui fige armsambat poiga. Sest temmä pididi jo temmä perräst suur röömu-luagu, nink kōst ka figille ommille sullasille, temmä tullemisse perräst röömsa ollema, üttele: toge södetu wassikat nink tapke ärrä nink sögem nink olgem röömsa! Temmä heikas teddā ka ikkes poja nimme pitte, nink üttele: sesinane minno poig olli kolu, nink õn ellāwās sanu: nink temmä olli ärrā-kaddonu nink om lõitu. Temmä ehhit teddā ka ni illusaste, ja teggi ni suur kullurust temmä perräst, et surembat keäke, omma fige kallimba poja perräst, ei woi tettä. Särätsel moistukönnega nüüd näütap meije Sunnisteggijä, mis suggutse armoga se taiwanne Issä üttele pattustkäändjat nink usklikko pattatfet wasta wöttap; kumma temmä teddā, sest ajast sani, ommas latfes peap, nink tälle, kui ommal armsal latfel, paljo hāäd teep. Sest eesmäst, annap Issand särätsel inimissel, kō digen ussun temmä pole ümbrekānāp, seddā laste kōhhust, et temmä latfelikkun nielen eddispäide temmäga woip ümbrekānwā: üttele särätsel om lubba kōgin omma armsa taiwaste Issä päle kaeda, läbbi Sunnisteggijä Jesusse Kristusse. Sest, õtse kui üttele latfel ma pääl seddā lubba om, kōgin omma essä ja emmä päle kaeda; sest et temmä neile wōras ei olle; enge neide omma lats om, kumma wasta neil ka mi meel ei woi olla, kui essä ja emmä meel: nida om ka neile, kumma Issanda pole ümbrekāndnu Issanda polest, se õn johtonu, et nemmä kōgin Issanda päle woiva kaeda; sest et nemmä nüüd Issandalle ni armsa omma, kui iggawel ennege üts lats ommal essäl nink emmäl woip olla. Kō pattustkäändja nink usklikko pattatse ellāwa jo nüüd Jesussen Kristussen, nink omma, õtse kui temmä sisse jakkatu, nink õtse kui temmä omma lullikmisse. Es sis ka se taiwanne Essä üttele kō usklikkuid dige armsas pea piddama, kui temmä omma Poiga Jesust Kristust ni armsas peap, kumma sisse ommete kō ussia õtse kui sisse jakkatu omma? Kuulge ennege, arma welle! kuitao pühhä Pawel Eweesr. 1, 3. 5. 6. henne ja fige usklikkuide polest kōttap nink ütley. Nida ütley temmä sääl: Jummal nink

nink meije Jssanda Jesusse Kristusse Essä olgo kittedu, kâ meid om dnnistamun kige-suggutse waimolikko dnnistamijega, taiwalikkun hâän, läbbi Kristusse — Nink om meid ette ärräsâadnu latseusses, Jesusse Kristusse läbbi henne wasta, omma tahtnijse mele hä perrâ, omma auwustusse armo kirtusses, kumma läbbi temmä meid om wasta wötlikkus tennu, arman. Sârâtsiit sönnust woip niid nâttä, mijsuggutse dñsusse sisse kil sawa, kumma pattust digede umbrekâändwa nink Dnnisteggijâ sisse uskwa. Nemmä sawa sest taiwatsest Jssast, kige-suggutse dnnistamijega dnnistetüs taiwalikkun hâän; nida et, kui nemmä ka kül ihholikkuiſt nink ilmlikkuiſt hâäst rikka ei olle, nemmä ommete waimolikkuiſt hâäst rikka kül omma; nink et, dtse kui ne waimolikko ja taiwalikko hä ne kige kallimba hä omma; kumma nemmä iggawes jäwä, nink sâänd iggawel ilma römö nink rahhota ei jättä; nemmä nida ka kige parrembasse dnnistetü nink töttelikkult kigist kige rikkamba omma. Nink kuis temmä ka miido woip olla, kui nemmä latseusses omma ette ärräsâetu? Es sis Jummal omme latſi kige dnnistussega peä dnnistama? Kas sis ka ma pääl üts essä omma last, kumb tälle armas om, hâäl meel kigega ei dnnista nink ei ehbita, mes ennege temmä joud nakkap nink temmä kâssi jowwop? Kuis sis Jummal ommete neid wois dnnistamata jättä, kumbe temmä ommete, omma poja sissen, ommis latſis om wasta wötnu? Kas temmä sis rikkas nink jowwolik kül ei olle, et temmä seddâ kül woip tettä? Kas temmä ka armolik kül ei olle, et temmä seddâ hämelega rahhap tettä? Töttelikkult om se dnnistus suur, kumma Jssand neid dnnistap, kumbe temmä ommis latſis om wasta wötnu. Sest neil om lubba römolikkult kil omma murret omma Jssanda päle heitä; kumma temmä Jesussen Kristussen neide armas nink ärräleppitetu Essä om, kâ essi neid hennele om wastawötlikkus tennu, arman; se om, omma armsa Poja Jesusse Kristusse sissen. Neil om niid lubba julgeste Jumjala, ni kui omma armsa Essä mannu minnä, teddâ kindlikkun lotussen, Dnnisteggijâ nimine pääl, abbiseikama. Nemmä woiva kindmäste usku, et temmä, min-kisuggutse asja man, omma armo, neile ei sa keeima, ja et temmä ka seddâ, mes temmä neile wahhest willitsusses lassap johtu, ommete se komba perrâ saap täütama; ei ennege, et nemmä seddâ jowwawa kanda; enge et temmä neile ka wunâte ommete sures dnnistusses peä sigginema; dtse kui ka se taiwanne Essä neile neide lotust ei lasse tühjas jäddâ; enge kigin omma hokekandmist neide eest lassap arwalikkus sada. Kaege, arma welle! sârâne dn om neile sanu, kumma, pattustkâändmijse nink ussu läbbi Jesusse Kristusse sisse, Jummal latseusse sisse omma sanu wastawoetus. Töiffelt, sis om neil ka se dn, et nemmä

nemmä niid Jumjala perrändaja nink Kristusse kaas-perrändaja omma. Kumma perrâit neil niid se römolik luggu om, ei ennege et nemmä tullesatse ilma perrâit suren rahhun elläwa; enge et nemmä ka temmä wasta sâänelikkult römustawa; kumma neil se lotus om, et neil sääl, töiffen ilman, üts kallis perrändus om walmistetü, kumma läbbi neile wäega hâäd pölwä sääl saap sama, nink neide rödm ja auwustus ilmâramata digede ütškörd sääl saap ollema. Neil om sis, kui Jumjala digille latſille se luggu, et nemmä suggutse surma wasta ei pelgâ; enge paljo ennâmbaste temmä wasta römustawa; sest et nemmä jo, kui nemmä ärrâkoolwa, se dige essä-male, omma dige Essä nink welle Jesusse Kristusse mannu läwä. Nemmä omma rödmä, kui neil se tund ütškörd om kätte tulnu, et nemmä seddâ kunningrikkust, kumb neil om walmistetü ilma almissest, niid perrändada sawa. Nink o! seddâ hâäd wastawötmist; kui nemmä sinnâ, omma dige Essä mannu tullesatse. Ni armsaste, kui kunneke üts armas poig, kâ tee päält koddö tullesatse, ommast essâst nink emmâst, ja kige maja rahwast iggawel ennege om sanu wastawoetus: nida saap ka üts inniminne, kâ läbbi ussu Jesusse Kristusse sisse, Jumjala latſis om sanu, sääl üllesan, wastawoetus, kui temmä, ütse dñsalikko surma läbbi sinnâ lannu. Ni kui se Essä Ewangeliumin, kui temmä näggi, et temmä poig jälle koddö tullu, üttel: tapke wassikat ärrâ, nink sögem ja olgem rödmäsa: nida sadap ka se taiwanne Essä ütse usklikko henge, kui temmä siist sinnâ tullesatse, wona saja äddango-sömaja sisse, kumma temmä kige Englide nink ärrâ-wallituidega iggawes rödmäsa om. Ni kui jälle se Essä Ewangeliumin ommal pojâl, kui ta koddö tullu, kigeparrembat sârki kâst sälgâ panna, nink sörmust temmä kâe külge, ja kângi jalga: nida pannep ka se taiwanne Essä üttel usklikkul hengel, kui temmä siist sinnâ tullesatse, auwo-kroni päle, nink ehhitap teddâ purpuri nink walge sidi ja kige taiwa selgussega ni illustaste; et temmä paistap, kui päiw paistap, nink ni kui taiwa tähhe iggawes iggawetses ajas. Kas se sis, minno arma! es wois üts kallis, römolik wastawötminne olla, kumb neile se taiwatse Essä man saap, kumbe temmä, omma Poja, Jesusse Kristusse sissen, om ommis latſis tennu? Nink sârâtsis teep temmä neid kil, kumma pattust umbrekâändwa nink Dnnisteggijâ sisse uskwa. Mijsuggutse sure armoga wöttap temmä neid, siin nink sääl, wasta. Nink kas se neile suur dn ei olle?

D! sis nakkage, minno arma! sârâst suurt dñsust sure holega tagga noudma. Sest arwage ennege eesmält ärrâ, kui hä teijega se luggu wois olla,

kui teil niid kii teije pattu andisantu omma, nink teije henge neist ni puhtas nink walges sanu, kui lümmi om. Oh! missuggutse rasse loorma alt ollesse teije sis ärräpästetu. Missuggune rahho es ommete sis teije sdamen wois wal-litseda! Missuggust lotust es teije ka sis omma taiwatse Issa päle woisse panna, nink o! kui römoliik es sis ka teije ello se man, siin ilman, peas ollema! Ja kui häste es teije ka sis se tullematse ello wasta kdsbasse; kui se wahheaid, kumb seni ajani Jummalala nink teije wajjel om olnu, olles ärrähäetetu! Sest pat ei olle jo tödft mu middake, kui säräne wahheaid, kumb meid Jummalast nink temma dmsuffest ärralahhutap. Kas no sis tödteikkult wäega dnfa ei olle, kumma pattust omma ärräpästetu nink kumbe ennäm middake Issanda nink temma armo mant ärrä ei kela? Mis ommete särätsil wigga om, Jummalala, se taiwatse Issa mannu lähhünedä? Neil om jo neide pattu andisantu. Mis ommete no weel peasse pelgama? Neil om jo rahho Jummalaga. Lasse kii siin ilman purrus nink jahhus minna; lasse kii se man hirmun nink peljun saista, mis no ommete hennelle nuhtlusses, se man, woisse pelgada, kummil sdamen tunnistas om, et neil neide pattu omma andisantu? Es sis neil ka kii pattu-nuhtlus ütteleisse olle kinkitu, kui neil neide pattu omma andisantu? O! sis uske, minno arma! et neil wäega suurt dmsust saap, kummil, ussun Jesusse Kristusse sisse, kii neide pattu sawa andisantus. Töisselt, arwage ka jälle ärrä, kas se ka suur dmsus ei olle, kui Issand üttele innimist ommas wasta wdttap nink tedda kui omma last, ja ka kui omma perrändajat nink Kristusse kaas-perrändajat peap? Wdttlege ennege perrä! se waine waggel, dtse kui imiminne om, se peap Jummalala latses kutsutus sama! Se waine pdrn peap särätse sure auwo päle sama! Es se tälle tödteikkult suur dn olle? Es pühhal Janil digus olle, kui temma I. Jan. 3, 1. sure immetellemissegä wölja heikap: kaege! maräst armastamist Issa meile om andnu, et meije Jummalala latsis kutsutame! Sest, kas woip, taiwan ja ma pääl, weel muud middake olla, mes särätse armo nink särätse auwo ülleläap? Ei woi iggawel! Jummalala latses om tödteisse se kige kallimb hä, mes iggawel ennege woip nimmitetus sada. Temma om seperrast ka se kigesuremb dn nink kigetdrgemb auw, mes iggawel ennege üttele innimissel woip johtuda. O! sis püüdke kii, et teije särätsest surest dmsuffest ka ossalikkus saasse. Sedda woip jo ka kii sada, kui teije ennege wdttate pattust umbreläända nink Jesusse Kristusse sisse usku. Jätke sis, minno arma! hääl meil kii pattu mahha, nink pallege Issandat kii sdamest andis, mes teije temma, ja temma sadusse wasta seni ajani ollete temnu. Pohjandage omma palwust pohhas Jesusse Kristusse kalli ärrä-

ärräteenmisse päle, üttele soamelikko tootusse man, et teije eddispände illes temma jällün tahhate kääwä nink temma wasta üts sönnawdtkik rahwas olla. Nink kaege sis, kui dnfas teid Issand, päle se, saap teggema. Kii teije näete, kui rikkalikkult temma teid teije pattu saap andisandma nink kui armsaste temma teid ommis latsis saap wastawdtna. Ja kui se saap, mis sis teije dmsuffest weel woip ille minna; olgo ka kii, et teil kigest ilmlikkust dnneft pudus olles? Es teil sis teije sdamen üts kallis rahho nink rddm sa ollema? Es teije Dnnisteggija teije eest, kige man, sa saisma nink teid kige dnnistussega dnnistama? Es teije ni kawwa, kui teije siin weel elläte, omma taiwatse Issa holekandmissen sa elläma? Nink kas temma teid wimate omma taiwa-riki sisse ei sa illeswdtna; kun üts ärränärwemata auwo-kroon nink üts ilmärämata rddm kigille Jummalala latsille iggawes walmistetu om. O! sis armas Dnnisteggija, Jesus Kristus! anna essi meil sinnust nink sest dmsuffest, mis sinno sissen om, säräst moistust, et meije särätse dmsuffe perrä süddämest waidseme nink sedda dige wisi pääl otsime. Dnnista se päle kii, mes ka niid om sanu juttustetus, sinno sure ja pohjatamma armo nink heldusse perrast amen.

J. e. m.
Pörlowitzia
Jakob Stamme

Rammat 1848

sel 25 Tetsem
p. rel.